

PK-YRITYSBAROMETRI SYKSY 2022

Sisällys

ESIPUHE	3
TIIVISTELMÄ	4
1. AINEISTO	6
2. PK-YRITYKSET KANSANTALOUDESSA	9
3. SUHDANTEET	10
3.1 Yleiset suhdannenäkymät	10
3.2 Liikevaihto	12
3.3 Kannattavuus	13
3.4 Vakavaraisuus	14
3.5 Investoinnit	15
3.6 Innovaatiot sekä tuotannon ja tuotteiden kehitys	16
3.7 Henkilökunnan määrä	17
3.8 Vienti ja liiketoiminta ulkomailla	18
3.9 Tuonti	20
3.10 Tuotantokustannukset	21
3.11 Inflaatio-odotukset	22
4. KEHITTYMINEN JA KANSAINVÄLISTYMINEN	23
4.1 Kasvu	23
4.2 Uusiutuminen	25
4.3 Kansainvälistyminen	26
4.4 Kansainvälistymispalvelujen käyttäminen pk-yrityksissä	28
4.5 Pk-yritysten kehittämistarpeet ja -esteet	30
5. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	32
5.1 Rahoitus	32
5.2 Maksuvaikeudet	38
5.3 Digitaalisuus liiketoiminnassa	39
5.4 Pk-yritysten yhteistyö oppilaitosten ja tutkimusorganisaatioiden sekä kehitysyhtiöiden kanssa	41
5.5 Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen vaikutukset	44
6. YHTEENVETO ALUEELLISISTA TULOKSISTA	45
PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO	47

PK-YRITYSBAROMETRI

Kustantaja:
Suomen Yrittäjät ry
PL 999, 00101 Helsinki
puhelin 09 229 221

TÄMÄN RAPORTIN OVAT LAATINEET SUOMEN YRITTÄJIEN:

- pääekonomisti **Mika Kuismanen**
- ekonomisti **Petri Malinen**
- ekonomisti **Roope Ohlsbom**
- liikennepoliittinen asiantuntija **Emma-Stina Vehmanen**

Julkaisun ulkoasu ja taitto: Lea Hult, Aste Helsinki Oy
Painopaikka: PunaMusta Oy

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera ja työ- ja elinkeinoministeriö tekevät kaksi kertaa vuodessa Pk-yritysbarometrin, joka kuvaa pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä. Syksyn 2022 Pk-yritysbarometri perustuu 4 829 pk-yrityksen vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia ja kehitystä, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittymistä sekä investointeja ja rahoitustilannetta. Lisäksi ajankohittaisena aiheena tarkastellaan oppilaitosyhteistyötä ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksia.

Barometri julkaistaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoitain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Helsingissä 7.9.2022

Mikael Pentikäinen
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ilona Lundström
osastopäällikkö
työ- ja elinkeinoministeriö

Tiivistelmä

Vielä alkuvuonna pk-yritysten näkymät olivat parantuneet selkeästi poikkeuksellisen pandemia-ajan jälkeen, ja suhdanneodotukset olivat nousseet voimakkaasti. Tilanne muuttui, kun Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen alettua hintojen nousun kiihtyminen ja pitkittyminen, ulkomaankaupan väheneminen ja lisääntynyt epävarmuus heikensivät investointien ja yksityisen kulutuksen näkymiä. Poikkeuksellinen tilanne heijastuu suoraan pienten ja keski suurten yritysten näkyviin lähiajan suhdannekehityksestä. Odotukset ovat laskeneet voimakkaasti.

Odotusten laskua selittävät osaltaan Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä pandemian aiheuttama epävarmuus. Alkuvuonna voimakkaasti elpyneet suhdanneodotukset ovat jälleen heikentyneet merkittävästi sodan aiheuttaman epävarmuuden seurauksena.

Suhdannenäkymien saldoluku romahti kevästä 16 yksiköllä arvoon miinus viisi. Viime syksyn pk-yritysbarometriin verrattuna laskua on 27 yksikköä. Pk-yrityksistä 22 prosenttia arvioi suhdanteiden paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana ja 27 prosenttia arvioi niiden heikkenevän. Noin puolet pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden kuitenkin pysyvän samana.

Odotukset liikevaihdon kasvusta matalampia ja epävarmuus vähentää investointeja

Odotukset liikevaihdon kehityksestä seuraavat jossain määrin yleisiä suhdanneodotuksia: ne ovat laskeneet samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodotukset ovat heikentyneet voimakkaasti. Saldoluku laski kevään barometrissa kymmenen yksikköä ja saa arvon 15.

Odotukset kannattavuudesta ovat myös heikentyneet, mutta vielä liikevaihto-odotuksiakin voimakkaammin. Epävarmuus tulevasta on suurta ja kannattavuusodotusten saldoluku laski kevästä viisi toista yksikköä, saaden arvon -14.

Poikkeuksellisen alkuvuoden jälkeen myös odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat heikentyneet selvästi, ja aiempaa harvempi pk-yritys odottaaakin vakavaraisuutensa paranevan. Vakavaraisuuden saldoluku laski edellisestä barometrissa kaksitoista yksikköä arvoon kaksi. Odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat myös selvästi heikommat kuin vuosi sitten syksyllä.

Pk-yritykset arvioivat vähentävänsä investointejaan merkittävästi lähiaikoina. Kaikilla päätoimi-

aloilla teollisuutta lukuun ottamatta on enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investoinnit lisääntyvät. Investointien arvon muutosodotusten saldoluku päättyi lukemaan -12. Saldoluvun arvo laski kevästä seitsemän yksikköä. Investointiodotusten heikko kehitys on yhteydessä poikkeuksellisen suureen epävarmuuteen esimerkiksi sodan ja pandemian jatkumisesta, korkojen noususta ja talouskasvun nopeudesta.

Pk-yritykset varovaisina henkilöstön määrän lisäämisen suhteen

Sodan huomattavat negatiiviset vaikutukset ja hyvin epävarmat tulevaisuuden näkymät ovat lievästi heikentäneet odotuksia henkilöstön määrän kehityksestä. Vain 17 prosenttia pk-yrityksistä aikoo lisätä henkilökunnan määrää. Sen sijaan kymmenes yrityksistä odottaa henkilöstön määrän vähentyvän.

Odotusten saldoluku saa siis arvon seitsemän, joka on kuusi yksikköä kevästä alhaisempi. Edelleenkin suuri enemmistö, eli 73 prosenttia, pk-yrityksistä aikoo säilyttää nykyisen henkilöstömääränsä.

Kustannusten odotetaan nousevan nopeasti

Tuotantokustannusten nousuodotukset ovat voimakkaita. Erityisesti raaka-aineiden ja muiden väli tuotteiden hintojen odotetaan nousevan enemmän kuin vuosiin. Myös yritysten omien tuotteiden ja palveluiden hinnoitteluvara on kasvanut, mutta kasvu ei kykene kompensoimaan väli tuotteiden hintojen nousua. Tuotantokustannusten odotetaan nousevan jopa yli puolitoista kertaa nopeammin kuin lopputuotehintojen. Hieman yllättäen tilannetta helpottaa se, että palkkojen osalta nousuodotukset ovat maltillisia siitäkin huolimatta, että moni ala potee työvoimapulaa.

Haastavaksi nykytilanteen tekee se, että tuotantokustannusten arvioidaan kasvavan voimakkaasti ja olevan samaa tasoa kuin vahvan talouskehityksen oloissa. Kustannusten nousuun joudutaan sen sijaan varautumaan poikkeuksellisen epävarmassa toimintaympäristössä ja osin myös aiempaa heikommin taloudellisin puskurein.

Kasvua uusiutumisesta ja kansainvälistymisestä

Yrityksille uudistuminen on tärkeää kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi. Pandemian seurauksena taloudessa

tapahtuu ennalta arvaamattomia muutoksia, jotka vaativat uutta teknologiaa ja uusia tapoja toimia. Teknologisen kehityksen ja digitalisaation murrosvaiheeseen mukaan pääsy mahdollistaa pk-yrityksille menestymisen mahdollisuudet myös tulevaisuudessa. Vajaa viidennes yrityksistä onkin ottanut käyttöön uutta teknologiaa ja hieman yli puolet on kouluttanut henkilöstöään. Lisäksi miltei kolmannes yrityksistä on tuonut markkinoille uusia tuotteita tai palveluita.

Kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle keino kasvaa ja vahvistaa osaamistaan. Monella toimialalla Suomen kotimarkkinat ovat suhteellisen rajalliset, joten kasvua on haettava ulkomailta. Pk-yritykset vievät tuotteitaan tai palveluitaan yleisesti ennakkomaksua vastaan. Näin tekee 55 prosenttia yrityksistä. Pandemia-aikana ennakkomaksua vastaan vientiä harjoittavien yritysten määrä näyttää hiukan kasvaneen normaalioloihin verrattuna, heijastaen lievää varovaisuuden lisääntymistä.

Rahoituksen saanti edellyttää usein Finnveran takausta

Tiukka pankkitoiminnan sääntely ja yritysten heikentynyt luottokelpoisuus näkyvät pk-yritysten ulkoisen rahoituksen käytössä, vaikka lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta omaavien pk-yritysten osuus on muuttunut viime vuosien aikana hyvin vähän.

Finnvera on säilynyt merkittävänä rahoitustoi-
mijana ennen kaikkea teollisuusyrityksille, mutta nyt myös kaupan yritysten kiinnostus Finnveraa kohtaan on noussut voimakkaasti. Finnveran takauksella on keskeinen merkitys rahoituksen saannissa. Pankkirahoitusta hakeneista lähes kolmannes kertoi, että rahoituksen saatavuus edellytti Finnveran takausta. Finnveran takaus on erityisen tärkeä kasvuhakuisimmille yrityksille.

Pk-yritysten yhteistyö oppilaitosten ja tutkimuslaitosten on jatkunut vankkana

Merkittävä joukko pk-yrityksiä tekee yhteistyötä koulutuksen järjestäjien, tutkimuslaitosten tai kehitysyritysten kanssa. Yritysten yhteistyö ammatti-oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen kanssa on hieman yleistynyt mutta yhteistyötä yliopistojen kanssa tekee nyt vähän aikaisempaa harvempi pk-yritys.

Yhteistyön muodot ovat moninaiset, mutta koulutusyhteistyö, opinnäytetyöt ja innovaatioihin liittyvä kehittäminen korostuivat. Korkeakoulujen ja yliopistojen kanssa tehtävässä yhteistyössä korostui myös rekrytointiin liittyvä yhteistyö.

Kokonaisuutta tarkasteltaessa on huolestuttavaa havaita, että yritysten kokemukset oppilaitos- ja tutkimuslaitosyhteistyön tuloksista ovat heikentyneet. Muutos on kuitenkin niin vähäinen, ettei sillä todennäköisesti ole negatiivista vaikutusta tulevaisuuden yhteistyölle. Yleisimpänä yhteistyöstä syntyneenä tuloksena mainittiin tietopohjan ja osaamisen vahvistuminen.

Digiloikan vauhti näyttäisi tasaantuneen

Korona-aika lisäsi paineita pk-yritysten liiketoiminnan digitalisaatioon, koska kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus väheni ja yhä suurempi osa yritysten arjen pyörittämisestä tapahtui digitaalisesti. Pandemian normalisoiduttua yritysten digiloikan vauhti näyttäisi rauhoittuneen aiemmasta.

Omat verkkosivut ovat yleisimmin hyödynnetty digitaalinen työkalu yritysten liiketoiminnassa. Lisäksi pk-yrityksissä hyödynnetään muun muassa sosiaalista mediaa, pilvipalveluja ja verkko-ostoksia. Sen sijaan big datan ja teollisen internetin hyödyntäminen on pk-yrityksissä vähäistä kaikilla päätoimialoilla.

Venäjän Ukrainaankin tekemällä hyökkäyksellä on moninaiset vaikutukset

Venäjän helmikuussa 2022 aloittama hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa pk-yritysten toimintaympäristöön usealla tavalla. Vaikutukset ulottuvat laajemmalle kuin pelkästään niihin yrityksiin, joilla on suoria Venäjä-riskejä liiketoiminnassaan.

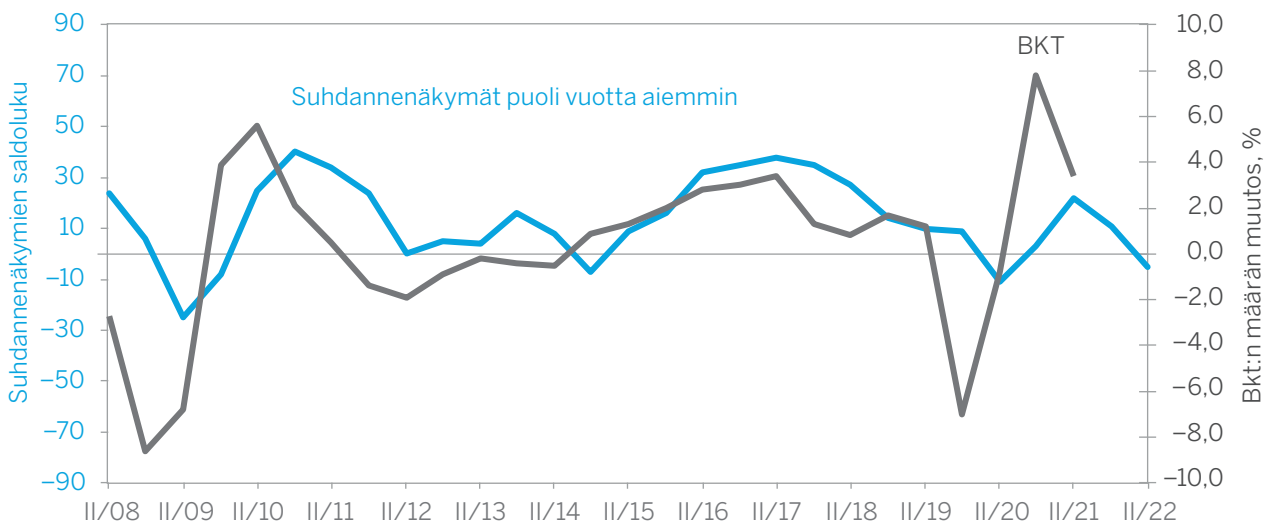
Sota vaikuttaa pk-yrityksiin eri tavoin. Lähes puolet yrityksistä ilmoittaa Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan vaikuttaneen kielteisesti liiketoimintaansa tai tuotantoonsa. Samaan aikaan pieni joukko, noin kolme prosenttia, pk-yrityksistä katsoo Venäjän hyökkäyksellä Ukrainaan olleen myönteisiä vaikutuksia. On kuitenkin selvää, että sodan vaikutuksiin liittyvä epävarmuus on myrkyä taloudelle ja pk-yrityksille. Se jarruttaa sekä yritysten investointeja että myyntiä Suomessa.

1. Aineisto

Pk-yritysbarometri mittaa pienten ja keski suurten yritysten näkemyksiä niiden toimintaan vaikuttavien taloudellisten tekijöiden muutoksista kahdesti vuodessa. Suhdannekysymysten lisäksi barometri luotaa yritysten toimintaympäristöön liittyviä rakenteellisia tekijöitä, kuten pk-yritysten kasvustrategiaa, rahoitusta ja uusiutumista.

Taloustutkimus Oy toteutti syksyn 2022 Pk-yritysbarometrin internet- ja puhelinkyselynä kesä- ja heinäkuussa 2022. Kyselyyn vastasi 4 829 suomalaisen pk-yrityksen edustajaa. Otanta on poimittu kiintiöidyllä satunnaisotannalla Bisnoden Selector B2B -palvelusta ja Suomen Yrittäjien jäsenrekisteristä. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala (TOL

Kuva 1: Pk-yritysbarometrin suhdannenäkymät ja BKT:n määrän muutos

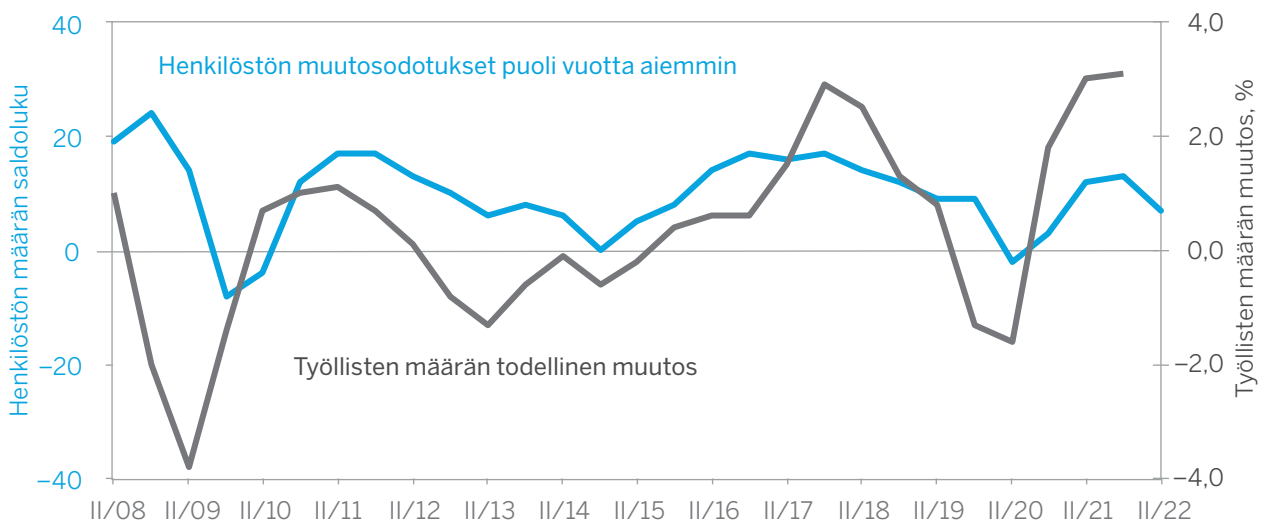

2008), kokoluokka ja sijainti. Tulosten laskentaan aineistoa on oikaistu. Näin aineisto pyrkii vastaamaan mahdollisimman hyvin Suomen pienten ja keskiuurten yritysten todellista rakennetta.

Laajalla pk-yritysten odotuksia kuvaavalla aineistolla pyritään ennakoimaan talouden suhdannekäänteitä sekä kiinnittämään huomiota niihin talouspolitiikan toimiin, joilla yritysten toimintaedellytyksiin voidaan vaikuttaa.

Barometrin kotimarkkinayrityksiin painottuvassa otoksessa pk-yritysten suhdannevaihtelut ovat yleensä seuranneet suurten vientiteollisuusyritysten suhdannerytmiä viiveellä, mutta tällä kertaa tilanne on päinvastainen. Koronaviruksen vaikutukset talouteen ja tulevaisuuteen näkyvät selvästi pk-yritysten kotimarkkinoihin painottuvassa otoksessa.

Kuva 2: Pk-yritysbarometrin odotukset henkilöstömäärästä ja työllisyyden muutos

Taulukko 1: Aineiston rakenne

		n=	%
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus	390	8
	Rakentaminen	758	16
	Kauppa	816	17
	Palvelut	2 865	59
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	2 849	59
	5 - 9 henkilöä	1 014	21
	10 - 19 henkilöä	483	10
	20 - 49 henkilöä	340	7
	50+ henkilöä	143	3
LIIKEVAIHTO	alle 0,2 miljoonaa euroa	1 980	41
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	966	20
	0,5 - 0,99 miljoonaa euroa	676	14
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	290	6
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	193	4
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	434	9
	5 miljoonaa euroa tai yli	290	6
ALUE (MAAKUNTA)	Etelä-Karjala	100	2
	Etelä-Pohjanmaa	212	5
	Etelä-Savo	133	3
	Helsinki	776	16
	Kainuu	53	1
	Häme	146	3
	Keski-Pohjanmaa	141	3
	Keski-Suomi	215	4
	Kymenlaakso	135	3
	Lappi	157	3
	Pirkanmaan	441	9
	Rannikko-Pohjanmaa	90	2
	Pohjois-Pohjanmaa	228	5
	Pohjois-Karjala	114	2
	Pohjois-Savo	181	4
	Päijät-Häme	168	3
	Pääkaupunkiseutu	388	8
	Satakunta	202	4
	Uusimaa	485	10
	Varsinais-Suomi	464	10
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	Ennen 1990	1 019	21
	1990–1999	899	19
	2000–2009	1 057	22
	2010–	1 831	38
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	339	7
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	1 586	33
	Pyrkii säilyttämään asemansa	1 485	31
	Ei kasvutavoitteita	1 220	25
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	189	4
YHTEENSÄ		4 829	100

2. Pk-yritykset kansantaloudessa

Tilastokeskuksen tuoreimman Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston mukaan Suomessa oli vuonna 2020 noin 295 000 yritystä ilman maa-, metsä- ja kalatalouden toimialoja. Yrityksiä oli noin 2 600 enemmän kuin vuotta aiemmin.

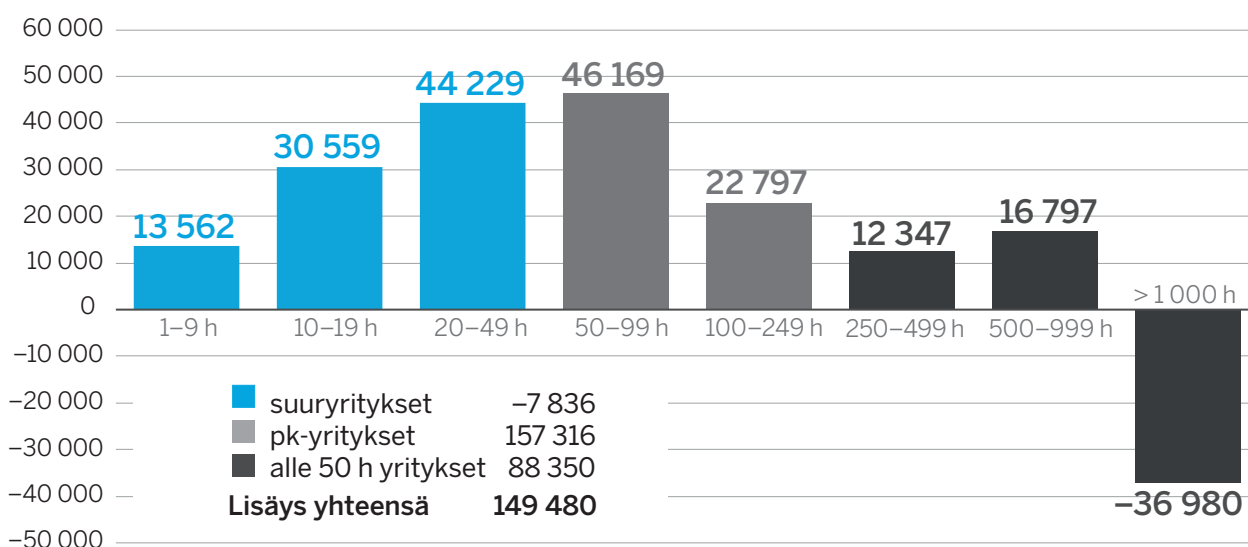
Alle kymmenen henkilöä työllistävien mikroyritysten osuus koko yrityskannasta oli vuonna 2020 noin 93 prosenttia. Kaikkien pk-yritysten eli alle 250 henkilöä työllistävien yritysten osuus oli 99,8 prosenttia. Molemmat osuudet pysyivät ennallaan.

Vuonna 2020 suomalaisten yritysten liikevaihtoa kertyi 425 miljardia euroa. Pandemiavuoden seurauksena yritysten yhteenlaskettu liikevaihto laski hieman. Laskua kertyi edellisestä vuodesta reilut neljä prosenttia. Pk-sektorin osuus vuonna 2020 oli 57,9 prosenttia kaikkien suomalaisyritysten liikevaihdosta. Tämä osuus nousi lähes puolella prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta.

Suomalaiset yritykset (pl. maa-, metsä-, ja kalatalous) työllistivät toissa vuonna 1 449 000 henkilöä, kun työllisten määrä muunnetaan kokopäiväisiksi työpaikoiksi. Mikroyritysten eli 1–9 henkeä työllistävien yritysten osuus tästä työllisten määrästä oli hieman reilu viidennes ja koko pk-sektorin 65 prosenttia.

Vuosina 2001–2020 työpaikkojen nettolisäys kertyi kokonaan pk-yrityksiin. Kaikkein eniten henkilöstön määrä kasvoi pienissä mikroyrityksissä. Sen sijaan suurissa, yli 250 henkilöä työllistävissä yrityksissä henkilöstöä oli vuonna 2020 lähes 800 henkilöä vähemmän kuin vuosituhannen alussa. Suuryritysten työllisten määrän laskua selittää osin monien toimintojen yhtiöittäminen ja ulkoistaminen. Yritysten henkilömääriä vertailtaessa on myös huomattava, että kasvaessaan yritykset voivat siirtyä kokoluokasta toiseen.

Kuva 3: Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä vuosina 2001–2020

Lähde: Tilastokeskus. Henkilömäärät muunnettu kokopäiväisiksi työpaikoiksi, pl. maa-, metsä- ja kalatalous

3. Suhdanteet

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdanneodotukset ovat laskeneet poikkeuksellisen alkuvuoden seurauksena voimakkaasti. Epävarmuus talouden tilasta laski odotukset negatiivisiksi: suhdannenäkymien saldoluku saa arvon miinus viisi. Talouden tilan odotetaan siis heikkenevän kuluvan vuoden aikana lievästi. Saldoluku laski keväästä 16 yksiköllä. Odotusten heikkeneminen vastaa pitkälle yleistä käsitystä kansantalouden kehityksestä. On kuitenkin syytä korostaa, että sekä talouden tilaan että pk-yritysten odotuksiin liittyy poikkeuksellisen merkittävää epävarmuutta.

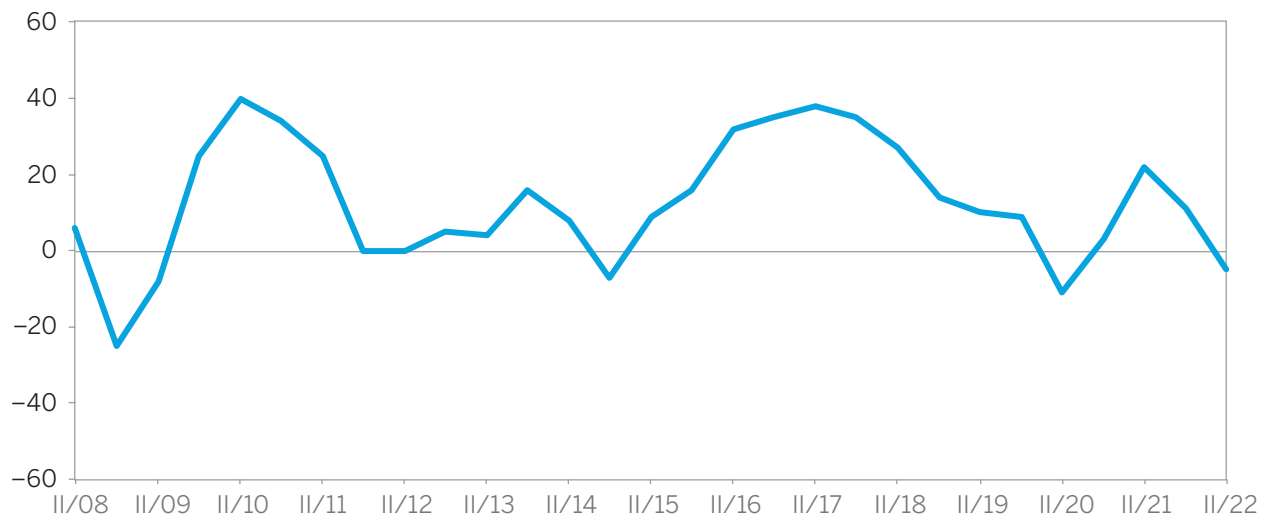
Odotusten laskua selittävät osaltaan Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä edelleen jatkuvan pandemian aiheuttama epävarmuus. Tämän odotetaan näkyvän negatiivisesti kaikilla keskeisillä markkina-alueillamme. Sodan etenemistä on vaikea ennustaa ja sen seuraukset kotimaassa sekä maailmalla vaikuttavat merkittävästi toimintaympäristön epävarmuuteen. Lisäksi koronatartuntojen lisääntyminen osassa Euroopan maita ja siitä mahdollisesti seuraavat sulkutoimenpiteet ovat uhka yksityiselle kulutukselle. Kehitys riippuu paljon sodan etenemisestä ja siitä, miten pandemia kehittyä ja millaisin toimin siihen reagoidaan.

Pk-yrityksistä 22 prosenttia arvioi suhdanteiden paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana ja 27 prosenttia uskoo niiden heikkenevän. Kevään barometrissa parempia suhdanteita ennakoivia oli viisi prosenttiyksikköä enemmän ja heikkeneviä suhdanteita ennakoivia yksitoista prosenttiyksikköä enemmän.

Toimialoittain tarkasteltuna suurin muutos tapahtui rakentamisessa, jossa saldoluku laski 26 yksikköä tasolle -13. Kaupan saldoluku laski 25 yksikköä; kevään kolmesta tasolle -22. Myös kaikilla muilla muutos oli voimakkaasti negatiivinen. Korkein saldoluku on palveluissa, mutta sielläkin odotukset laskevat kymmenen yksikköä syksystä. Negatiivisimmat näkymät ovat kaupan alalla, jossa odotukset painuivat selvästi yleistä tasoa alemmaksi.

Aiemmasta poiketen henkilömäärältään suurimpien pk-yritysten odotukset lähitulevaisuuden suhteen ovat vielä negatiivisemmat kuin pienten ja mikroyritysten. Poikkeuksellista on myös se, että vähiten negatiiviset odotukset ovat pienimmillä, yhdestä neljään henkilöä työllistävillä yrityksillä. Samaan aikaan kun suurempien, yli 50 henkilöä työllistävien yritysten odotukset saavat arvon miinus kah-

Kuva 4: Suhdannenäkymät, saldoluku

deksantoista, pienimmät alle viiden hengen yritykset saavat arvon miinus kolme. Suurimpien pk-yritysten odotuksissa nähdään myös suurin muutos alaspäin. Kaikkien pk-yritysten odotukset laskivat, mutta hajonta on kohtuullisen suurta.

Barometrissa kysytään myös yritysten tämänhetkistä tilannetta suhteessa 12 kuukauden takaiseen tilanteeseen. Noin 29 prosenttia pk-yrityksistä kokee suhdannetilanteen paremmaksi ja 27 prosenttia heikommaksi kuin vuosi sitten. Tämänhetkistä tilannetta kuvaava saldoluku saa siis arvon kaksi, joka on kolmetoista yksikköä edellistä baro-

metria alhaisempi. Vaikein tilanne on kaupassa ja rakentamisen alalla, joissa 37 prosentilla ja 27 prosentilla yrityksistä suhdanne koetaan nyt heikommaksi. Lievästi muita parempi tilanne on teollisuudessa, jossa 34 prosenttia yrityksistä sanoo nykytilanteen olevan parempi kuin vuosi sitten. Ero voimakkaasti kasvuhakuisten ja muiden yritysten välillä on suuri: voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten saldoluku on 40, mikä on erittäin korkea verrattuna keskimääräistä kasvua tavoittelevien (asemansa säilyttäjät) ja kasvua tavoittelemattomien saldolukuihin, -15 ja -19.

Taulukko 2: Suhdannenäkymät seuraavan 12 kuukauden aikana

	Paranevat %	Pysyvät ennallaan %	Heikkenevät %	Saldoluku */
Kaikki yritykset	22	51	27	-5
Toimialoittain				
Teollisuus	23	50	27	-4
Rakentaminen	17	53	30	-13
Kauppa	16	46	38	-22
Palvelut	25	52	23	2
Kasvuhakuisuuden mukaan				
Voimakkaasti kasvuhakuiset	55	30	15	40
Kasvuhakuiset	33	44	23	10
Asemansa säilyttäjät	15	55	30	-15
Ei kasvutavoitetta	9	63	28	-19
Toimintansa lopettavat	6	37	57	-51
Kokoluokittain				
alle 5 henkilöä	22	53	25	-3
5–9 henkilöä	22	48	30	-8
10–19 henkilöä	22	47	31	-9
20–49 henkilöä	26	43	31	-5
yli 50 henkilöä	21	40	39	-18
Perustamisvuoden mukaan				
ennen 1990	13	50	37	-24
1990–1999	18	53	29	-11
2000–2009	21	53	26	-5
2010 jälkeen	30	48	22	8

*/ Saldoluku on laskettu "paranevat" ja "heikkenevät" -vastausten osuuksien erotuksena.

3.2 LIIKEVAIHTO

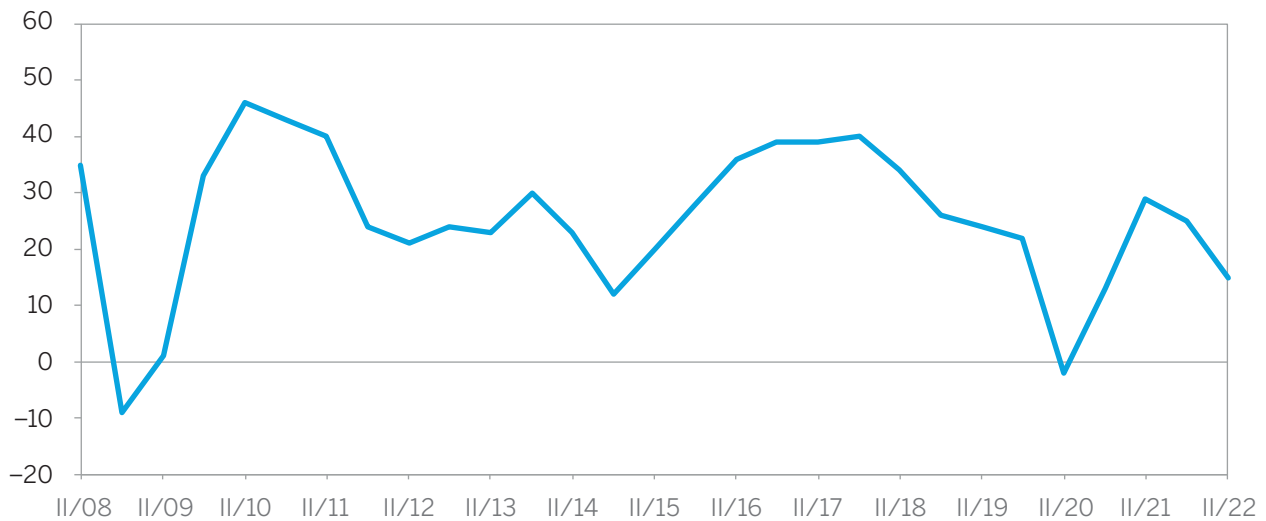
Odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat laskeneet samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodotukset ovat heikentyneet. Saldoluku laski kevään barometrista kymmenen yksikköä ja saa arvon 15. Heikentyneistä odotuksista huolimatta saldoluvin arvo on edelleen positiivinen ja poikkeukselliseen vuoteen nähden kohtuullinen, vaikkakin jonkin verran pandemiaa edeltävää tasoa alhaisempi.

Korkeimmat odotukset liikevaihdon kasvusta ovat teollisuudessa, jossa saldoluku on 23. Laskua keväästä koettiin kaksitoista yksikköä, ja vuoden takaiseen verrattuna odotuksissa näkyy vielä suurempi seitsemäntoista yksikön heikentyminen. Palveluissa odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat laskeneet vain lievästi, mutta kaupassa näkymät ovat romahtaneet. Kaupan kevään kohtuullinen saldoluku 20 on laskenut tasolle kolme. Rakentamisen näkymät ovat niin ikään laskeneet voimakkaasti: saldoluku saa arvon kuusi eli laskua keväästä on kaksikymmentä yksikköä.

Kokonaisuudessaan pk-yritysten arviot liikevaihdon kehityksestä vaikuttavat olevan lähellä talousennusteita. Kuluvalle vuodelle tehtyjen talousennusteiden mukaan Suomen bruttokansantuotteen ja yksityisen kulutuksen ennustetaan kasvavan maltillisesti.

Alhaisten saldolukujen taustalla ovat erityisesti matalat odotukset alle viiden henkilön mikroyrityksissä, joiden keskiarvo on seitsemän. Liikevaihto-odotukset ovat selvästi korkeammat suurissa pk-yrityksissä: yli 49 henkilön pk-yrityksissä saldoluku on 36 ja 10–49 henkilön yrityksissä 29. Erot eri kokoluokan pk-yritysten välillä ovat kuitenkin kaventuneet verrattuna edelliseen barometriin. Pienimmistä yrityksistä reilut 24 prosenttia uskoo liikevaihtonsa pienenevän seuraavan kahden kuukauden aikana, kun osuus suuremmissa pk-yrityksissä jää vajaaseen kahteenkymmeneen prosenttiin.

Kuva 5: Liikevaihdon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 3: Odotukset liikevaihdon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	37	41	22	15
Teollisuus	44	35	21	23
Rakentaminen	30	46	24	6
Kauppa	32	39	29	3
Palvelut	39	41	20	19

3.3 KANNATTAVUUS

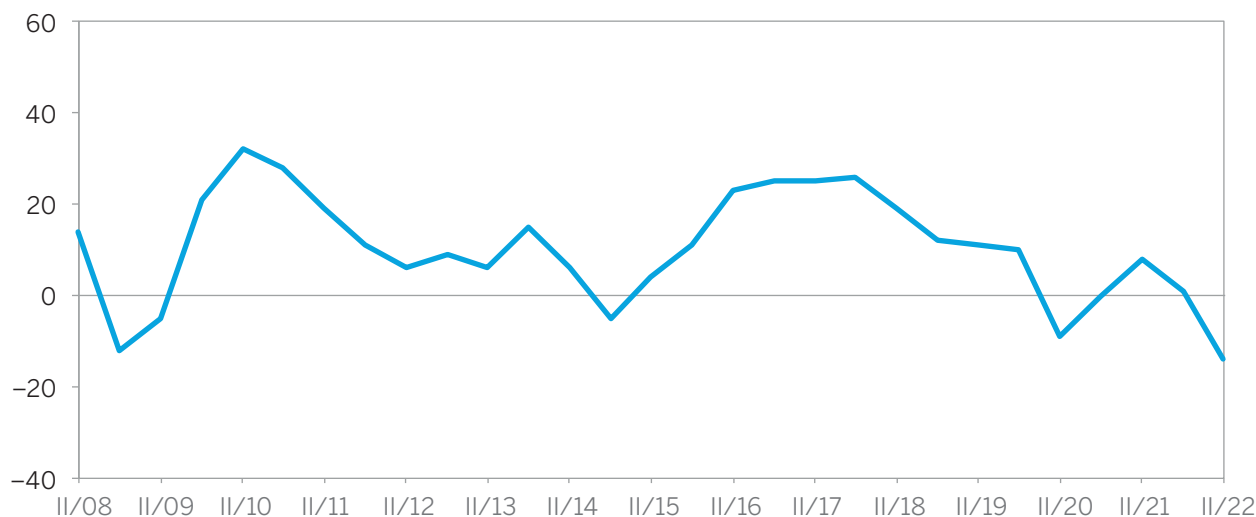
Pk-yritysten kannattavuusodotukset ovat heikentyneet selvästi samaan aikaan, kun yleinen luottamus talouden kehitykseen on jälleen laskenut pandemian ja Venäjän Ukrainaan kohdistuneen hyökkäysodan myötä. Odotukset kannattavuudesta ovat selvästi alhaisemmalla tasolla kuin ne olivat vuoden 2021 syksyllä. Epävarmuus tulevasta on niin suurta, että kaikkien pk-yritysten keskimääräinen saldoluku laski myös keväästä viisitoista yksikköä. Saldoluku on nyt selvästi negatiivinen, saaden arvon -14.

Odotukset ovat heikentyneet kaikilla päätoimialoilla. Suurin muutos tapahtui rakentamisessa, jossa odotukset laskivat kaksikymmentäkolme

yksikköä päätyen arvoon -22. Samaan aikaan kaupan alan odotukset kannattavuuden kehityksestä heikkenivät yhdeksäntoista yksikköä. Vaikka kaikkien päätoimialojen kannattavuusodotukset ovat nollan alapuolella, hieman muita vähemmän negatiiviset odotukset ovat teollisuudessa ja palveluissa, joiden saldoluvut saavat arvot miinus yhdeksän ja miinus kymmenen.

Poikkeuksellista tilanteessa on se, että yrityksen kokoluokka ei näyttäisi vaikuttavan juurikaan odotuksiin kannattavuuden kehittymisestä: kaiken kokoisten pk-yritysten näkymät ovat selvästi negatiiviset.

Kuva 6: Kannattavuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 4: Odotukset kannattavuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	20	46	34	-14
Teollisuus	22	47	31	-9
Rakentaminen	16	46	38	-22
Kauppa	16	42	42	-26
Palvelut	22	46	32	-10

3.4 VAKAVARAISUUS

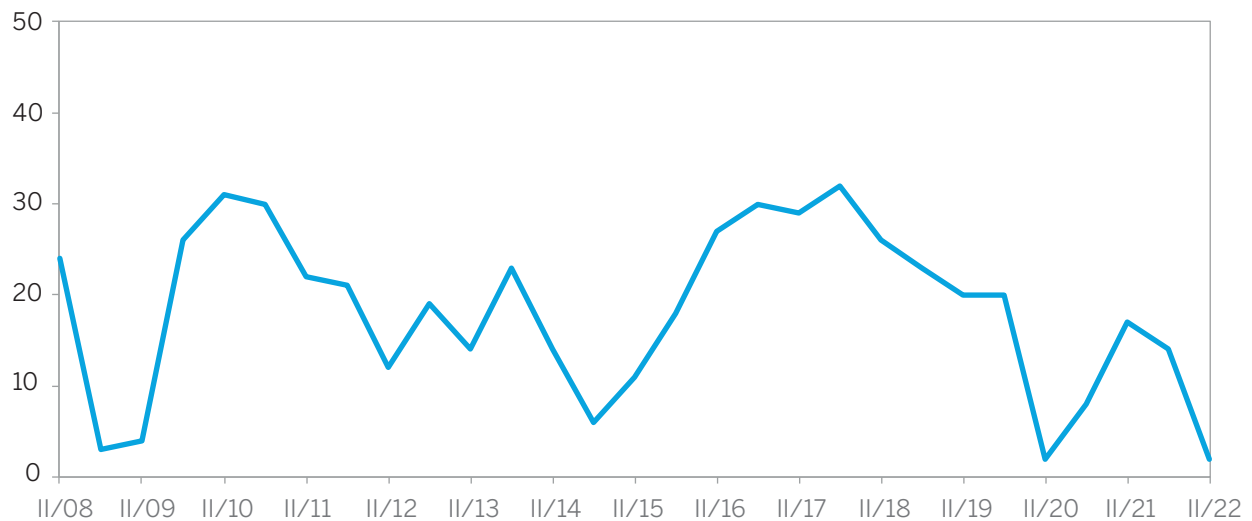
Selvästi aiempaa harvempi pk-yritys odottaa vakavaraisuutensa paranevan. Poikkeuksellisen alkuvuoden jälkeen odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat heikentyneet: saldoluku laski kevään barometrissa kaksitoista yksikköä arvoon kaksi. Odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat myös selvästi huonommat kuin vuosi sitten syksyllä.

Laskeneet odotukset koskevat kaikkia toimialoja. Suurimmat muutokset tapahtuivat rakentamisen ja kaupan aloilla: molempien saldoluvut laskivat keväästä kuusitoista yksikköä, kaupan päätyessä arvoon miinus viisi ja rakentamisen arvoon miinus neljä. Muiden päätoimialojen saldoluvut

ovat edelleen positiiviset. Teollisuuden saldoluku 12 on edelleen toimialoista korkein ja alan odotukset myös laskivat vähiten. Kokoluokittain tarkasteltuna erot vakavaraisuudessa ovat lieviä lukuun ottamatta suurempia, yli 19 henkilöä työllistäviä pk-yrityksiä, joiden saldoluku on jonkin verran muita korkeammalla.

Enintään kaksitoista vuotta toimineissa yrityksissä odotetaan positiivisempia vakavaraisuuden muutoksia kuin vanhemmissa yrityksissä. On kuitenkin huomattava, että barometrissa mitataan vakavaraisuuden muutoksen suuntaa ja voimakkuutta, ei vakavaraisuuden tasoa.

Kuva 7: Vakavaraisuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 5: Odotukset vakavaraisuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	22	58	20	2
Teollisuus	29	55	17	12
Rakentaminen	18	60	22	-4
Kauppa	18	59	23	-5
Palvelut	23	58	19	4

3.5 INVESTOINNIT

Pk-yritykset arvioivat vähentävänsä investointejaan merkittävästi lähiaikoina. Heikentyneiden suhdanne- ja kasvuodotusten seurauksena kaikilla päätoimialoilla on teollisuutta lukuun ottamatta enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investointien odotetaan lisääntyvän.

Investointien arvon muutosodotusten saldoluku päättyy lukemaan -12. Saldoluvun arvo laski keväästä seitsemän yksikköä. Investointiodotusten heikko kehitys on yhteydessä poikkeuksellisen suureen epävarmuuteen esimerkiksi sodan ja pandemian jatkumisesta, korkojen noususta ja talouskasvun nopeudesta.

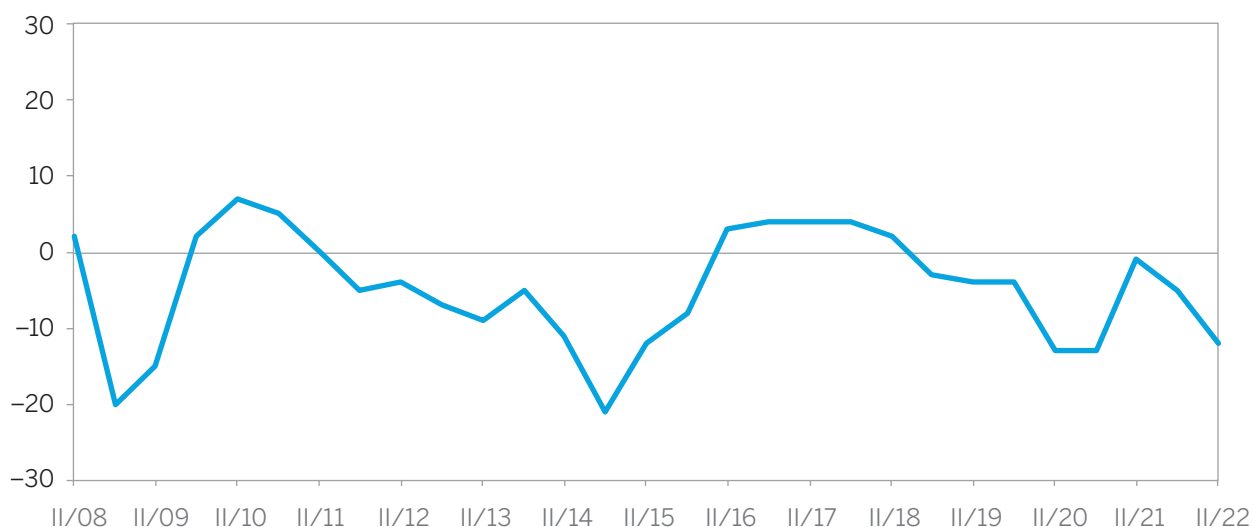
Kaupassa ja rakentamisessa odotukset investointien lähiajan kehityksestä ovat heikoimmat, ja saldoluku molemmissa on lähellä arvoa -20. Verrat-

tuna edelliseen barometriin, kaupan investointien saldoluku laski kolmelta ja rakentamisen kaksikymmentäyksi yksikköä.

Selvästi muita parempi tilanne on teollisuudessa, jossa lähes 30 prosenttia pk-yrityksistä suunnittelee kasvattavansa investointeja. Lisäksi teollisuus on ainoa päätoimiala, jonka saldoluku on positiivinen. Toisin kuin muilla aloilla, teollisuudessa odotukset myös paranivat edellisestä barometrasta saldoluvun noustessa kahdella yksiköllä.

Myönteinen yllätys investointiodotuksissa on se, että voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten investointien kehitystä peilaava saldoluku ei laskeutunut voimakkaasti suhteessa edelliseen barometriin. Tämä saattaa kertoa siitä, että kasvuodotukset eivät laske pidemmällä aikavälillä koko taloudessa.

Kuva 8: Investointien arvon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 6: Odotukset investointien arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	17	54	29	-12
Teollisuus	29	48	23	6
Rakentaminen	12	54	34	-22
Kauppa	15	50	35	-20
Palvelut	17	55	28	-11

3.6 INNOVAATIOT SEKÄ TUOTANNON JA TUOTTEIDEN KEHITYS

Innovaatiot sekä tuotannon ja tuotteiden kehittäminen ovat välttämätön osa yritysten uudistumista ja kasvua. Yritysten tiukka talous on viime vuosina vähentänyt mahdollisuuksia aktiiviseen innovaatiotoimintaan ja tuotekehitykseen. Tämän seurauksena yrityksiin on muodostunut painetta toiminnan kehittämiseen.

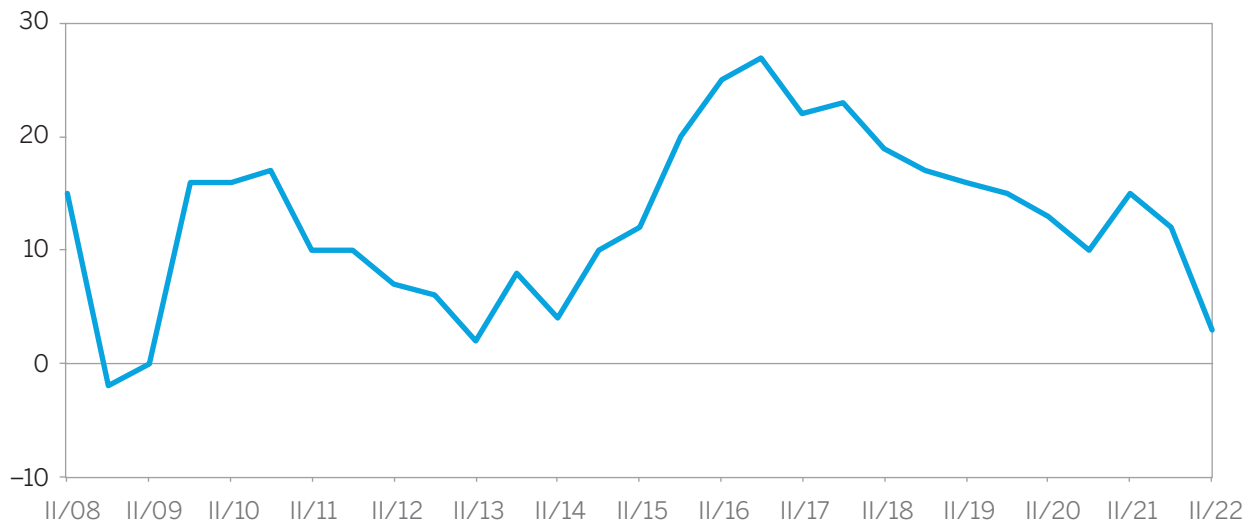
Barometrin tulosten perusteella yritykset oletavat poikkeuksellisten aikojen muuttavan toimintaympäristöään pysyvästi. Yritykset myös ymmärtävät innovaatioiden ja tuotekehityksen merkityksen menestymisen lähteenä. Vaikka yritysten tulevaisuudennäkymät ovat tällä hetkellä tavallista epävarmemmat, ylivoimaisesti suurin osa yrityksistä ei ole merkittävässä määrin vähentämässä innovointia tai tuotannon ja tuotteiden kehitystyötä. Tämä näkyy barometrin tuloksessa, joka on

edelleen positiivinen, vaikkakin yhdeksän yksikköä kevättä matalampi.

Kevääseen verrattuna entistä harvempi pk-yritys, nyt hieman yli viidennes, aikoo lisätä panostuksia innovaatioihin sekä tuotannon ja tuotteiden kehittämiseen. Edelleen enemmistö vastaajista ilmoittaa pitävänsä tuotekehityksensä nykyisellään ja hieman alle viidennes pk-yrityksistä aikoo vähentää sitä.

Odotusten saldoluku laski kevästä kaikilla päätoimialoilla. Suurin muutos koettiin rakentamisen alalla, jossa saldoluku laski yhdeksällä yksiköllä ja päättyi negatiiviseksi. Samalla rakentamisen odotukset innovaatioista sekä tuotannon ja tuotteiden kehityksestä laskivat toimialoista alhaisimmiksi. Teollisuudessa näkymät sen sijaan ovat selvästi muita aloja optimistisemmat: saldoluku laski vain kolmella, vähiten kaikista toimialoista, ja sai arvon 16.

Kuva 9: Innovaatioiden, tuotannon ja tuotteiden kehityksen muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 7: Odotukset innovaatioiden, tuotannon ja tuotteiden kehityksen muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	21	61	18	3
Teollisuus	29	58	13	16
Rakentaminen	13	66	21	-8
Kauppa	17	62	21	-4
Palvelut	23	61	16	7

3.7 HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ

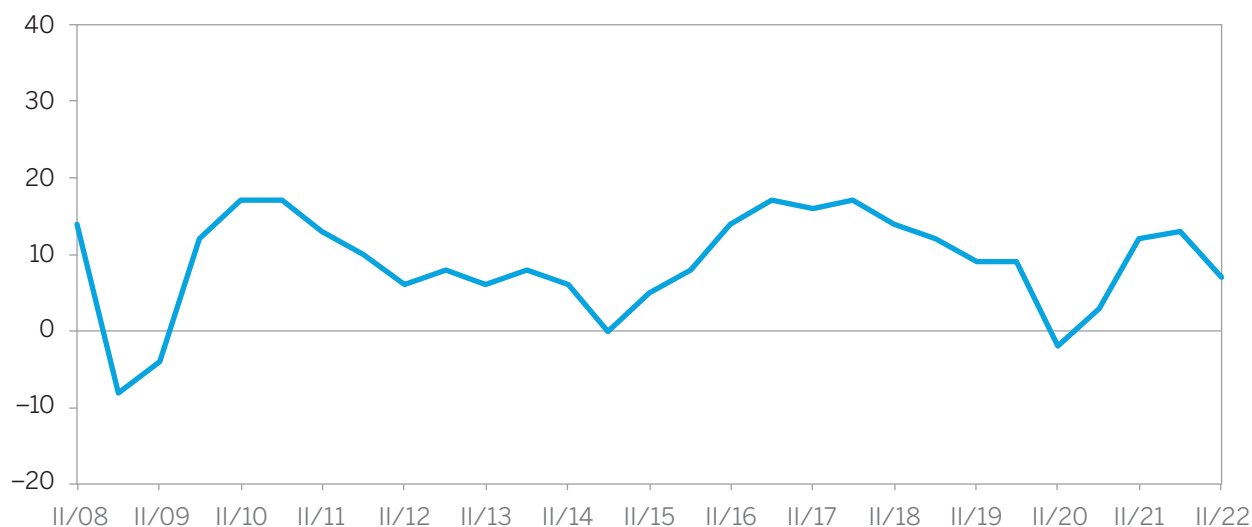
Pk-yritykset huolehtivat henkilöstöstä ja perinteisesti sinnittelevät heikon taloustilanteen yli pitämällä kiinni henkilökunnastaan. Tämä normaali kehitys ei kuitenkaan ole samoissa määrin nähtävissä tässä barometrissa. Sodan negatiiviset vaikutukset ovat huomattavat ja tulevaisuuden näkymät ovat edelleen hyvin epävarmat, minkä seurauksena myös odotukset henkilöstön määrän kehityksestä ovat lievästi heikentyneet aikaisemmasta. Aiemmpaa harvempi, eli 17 prosenttia pk-yrityksistä, aikoo lisätä henkilökunnan määrää. Sen sijaan kymmenes yrityksistä odottaa henkilöstön määrän vähentyvän. Odotusten saldoluukuksi saadaan täten seitsemän, joka on kuusi yksikköä keväältä alhaisempi. Edelleenkin enemmistö, eli 73 prosenttia pk-yrityksistä, aikoo kuitenkin säilyttää nykyisen henkilöstömääränsä.

Saldoluku laski kaikilla päätoimialoilla. Vähiten odotukset henkilöstön määrästä muuttuivat palve-

luissa. Teollisuudessa sen sijaan työllisyysnäkymät ovat edelleen jonkin verran paremmat kuin muilla toimialoilla. Kaupassa ja rakentamisessa henkilöstön määrän odotetaan kasvavan entistä hitaammin ja näiden toimialojen saldoluku laski toimialoista eniten edellisestä barometrasta. Kaupassa laskua kertyi viisitoista yksikköä ja rakentamisessa yksitoista yksikköä.

Kokoluokittain tarkasteltuna tilanne on jakautunut siten, että mitä suurempi pk-yritys on kyseessä, sitä korkeammat ovat odotukset henkilökunnan määrän kasvusta. Alle viisi henkilöä työllistävät yritykset olettavat kykenevänsä lisäämään henkilöstön määrää enää vain lievästi, jos lainkaan. Samaan aikaan myös suurten, yli 50 henkilöä työllistävien pk-yritysten odotukset laskivat kevästä, mutta saldoluku säilyi suhteellisen korkealla tasolla 31:ssä.

Kuva 10: Henkilöstön määrän muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 8: Odotukset henkilöstön määrän muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	17	73	10	7
Teollisuus	23	69	8	15
Rakentaminen	16	71	13	3
Kauppa	13	74	13	0
Palvelut	18	73	9	9

3.8 VIENTI JA LIIKETOIMINTA ULKOMAILLA

Ulkomaankaupan odotuksista kysyttiin yrityksiltä, jotka harjoittavat suoraa vientiä tai tuontia. Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavia pk-yrityksiä on 20 prosenttia barometrin vastaajista. Suomen pk-yritysten kokonaismäärään suhteutettuna tämä tarkoittaa noin 59 000 pientä ja keskisuurta yritystä, jotka vievät tavaroita tai palveluja tai harjoittavat muuten liiketoimintaa ulkomailla. Määrä on noussut merkittävästi viime vuosien aikana. Keväällä 2022 julkaistuun barometriin verrattuna määrä on kuitenkin laskenut noin 6 000 yrityksellä ja täten palannut lähelle syksyn 2021 tasoa. Luonnollisesti vientiä harjoitetaan eniten teollisuuden ja kaupan aloilla ja vähiten rakentamisessa.

Suora vienti on yleisin kansainvälistymisen muoto. Suoraa tavara- tai palveluvientiä on selvästi yli puolella kaikista vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavista pk-yrityksistä. Huomionarvoista on erityisesti palveluviennin voimakas lisääntyminen; keväällä 2022 se oli jo yhtä yleistä kuin tavaravienti. Nyt tavaravienti on noussut takaisin hieman palveluita korkeammalle tasolle. Noin

joka kymmenennellä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavalla yrityksellä on ulkomainen tytäryritys tai yhteisyritys. Kevään barometrissa osuus oli vielä lähes yksi kuudesta. Kansainvälisillä markkinoilla toimivista yrityksistä hieman yli viidennekseällä kansainvälinen toiminta muodostaa pääosan yrityksen kokonaistoiminnasta.

Vientiodotuksissa ja toteutuvan viennin määrässä muutokset ovat usein nopeita ja jyrkkiä. Venäjän hyökkäys Ukrainaan näkyy selvästi pk-yritysten odotuksissa viennin arvon muutoksesta. Myös globaali pandemia vaikuttaa edelleen vientinäkömiin. Barometrin vastausten perusteella suoraa vientiä harjoittavien yritysten odotukset viennin arvon muutoksesta seuraavan vuoden aikana ovat laskeneet voimakkaasti. Odotukset viennin kehityksestä ovat heikentyneet erityisesti kaupan alalla. Rakentamisessa ja palveluissa odotukset ovat pysyneet samana kuin keväällä 2022 barometrissa. Vuoden takaiseen verrattuna rakentamisen odotukset eivät ole muuttuneet, mutta palveluissa näkymät ovat heikentyneet merkittävästi.

Taulukko 9: Yritysten liiketoiminta ulkomailla

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Vientiä harjoittavat	20	44	9	27	17

Taulukko 10: Viennin tai liiketoiminnan muodot yrityksillä, joilla on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla*/

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suoraa tavaroiden vientiä	43	90	30	66	18
Suoraa palveluiden vientiä	37	13	28	15	57
Lisensointi- tai franchising-toimintaa	4	3	0	4	4
Palkka- tai sopimusvalmistusta	7	8	11	11	4
Ulkomainen yhteisyritys tai tytäryritys	11	13	19	15	7
Muu	19	6	27	14	25

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 11: Suoraa vientiä harjoittavien yritysten odotukset viennin arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa	Pysyy ennallaan	Pienenee	Saldoluku
Kaikki yritykset	35	50	15	20
Teollisuus	42	46	12	30
Rakentaminen	45	45	10	35
Kauppa	28	54	18	10
Palvelut	35	49	16	19

3.9 TUONTI

Suoraa tuontia harjoittaa lähes joka viides pk-yritys. Osuus on selvästi vähäisempi kuin vientiä tai liike-toimintaa ulkomailla harjoittavien yritysten, vaikka merkittävä osa kaupan pk-yrityksistä hankkii myytävät tuotteensa itse ulkomailta. Viimeksi kuluneen vuoden aikana tilanne tuontikaupassa on heikentynyt jonkin verran, ja pientä toimialakohtaista vaihteluakin on havaittavissa.

Tuontiodotusten saldoluku on edelleen positiivinen, mutta laskenut merkittävästi viimeisen vuoden aikana. Saldoluku saa arvon 12, kun tuonnin kasvua odottaa 30 prosenttia ja supistumista 18 prosenttia tuontiyrityksistä. Positiivista on huomata, että rakentamisessa poikkeuksellisen vuoden jälkeenkin yli kolmannes pk-yrityksistä uskoo tuonnin lähetevän selvään kasvuun. Alan odotukset ovatkin hie-

man muita toimialoja positiivisemmat saldoluulla 25. Kaupan ja teollisuuden näkymät ovat sen sijaan romahtaneet kevääseen verrattuna. Palveluissa tuontiodotukset ovat pysyneet lähes muuttumattomina keväästä, jolloin ne heikkenivät jonkin verran syksyyn 2021 verrattuna.

Samoin kuin viennissä, myös tuonnissa odotukset kehityksestä ovat hiipuneet, vaikka ovatkin edelleen positiiviset. Odotusten muutos on hyvin samansuuntaista, eli samaan aikaan kun vientiyri-tysten odotukset viennin kasvusta ovat laskeneet kolmanneksella, ovat myös tuontiyritysten odotukset kääntyneet laskuun. Tuontiyritysten näkymät tuonnin kehityksestä ovat kuitenkin jonkin verran varovaisempia kuin vientiyritysten odotukset vien- nin kehityksestä.

Taulukko 12: Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suoraa tuontia	17	43	7	45	8

Taulukko 13: Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa	Pysyy ennallaan	Pienenee	Saldoluku
Kaikki yritykset	30	52	18	12
Teollisuus	31	55	14	17
Rakentaminen	36	53	11	25
Kauppa	30	49	21	9
Palvelut	30	52	18	12

3.10 TUOTANTOKUSTANNUKSET

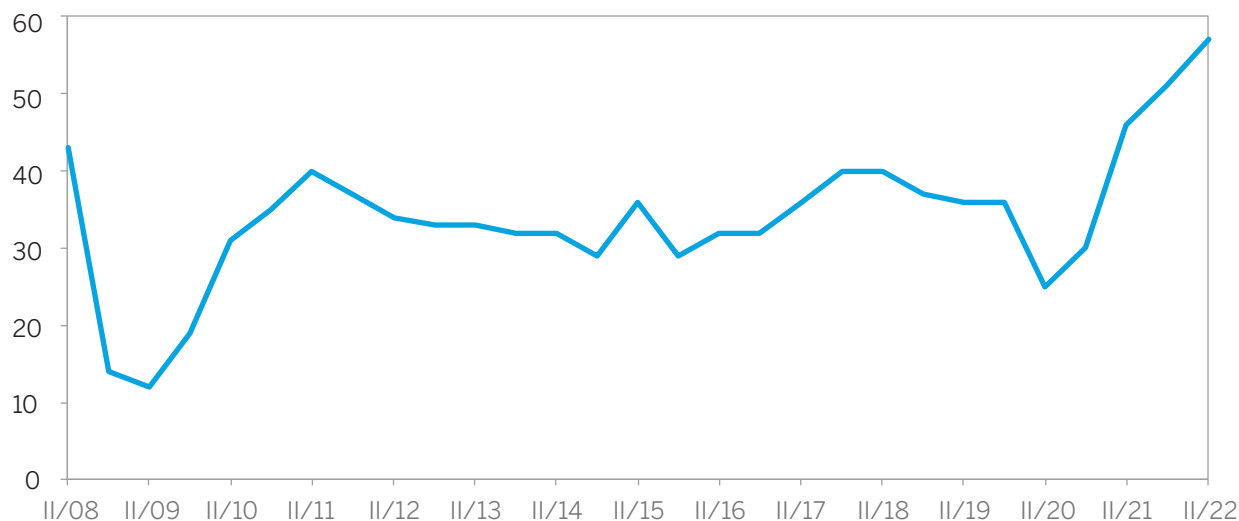
Tuotantokustannusten lasku olisi pk-yrityksissä poikkeuksellista, ja tästä syystä odotusten saldoluku pysyy korkeana. Samoin erot toimialojen välillä ovat yleensä pieniä. Niin on tälläkin kertaa, vaikka palveluissa kustannusten nousuodotukset ovatkin hieman muita aloja alhaisemmat.

Kokoluokittain tarkasteltuna selvästi pienin saldoluku on alle viiden hengen yritysten ryhmässä. Näillä yrityksillä kustannukset ovat muita yrityksiä tiukemmin yhteydessä yrittäjän omaan palkkaan. Tilanteen poikkeuksellisuutta kuvastaa se,

että vaikka yleiset suhdanneodotukset ovat hyvin maltillisia, odotukset tuotantokustannusten kehityksestä ovat voimakkaassa kasvussa. Nyt jo reilusti yli 60 prosenttia pk-yrityksistä arvioi tuotantokustannustensa kohoavan.

Haastavaksi nykytilanteen tekee se, että tuotantokustannusten arvioidaan kasvavan ja olevan samaa tasoa kuin vahvan talouskehityksen oloissa. Tällä hetkellä kustannusten nousuun joudutaan kuitenkin sopeutumaan hyvin epävarmoissa olosuhteissa.

Kuva 11: Tuotantokustannusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 14: Odotukset tuotantokustannusten muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	63	31	6	57
Teollisuus	72	24	4	68
Rakentaminen	73	22	5	68
Kauppa	70	25	5	65
Palvelut	58	36	6	52

3.11 INFLAATIO-ODOTUKSET

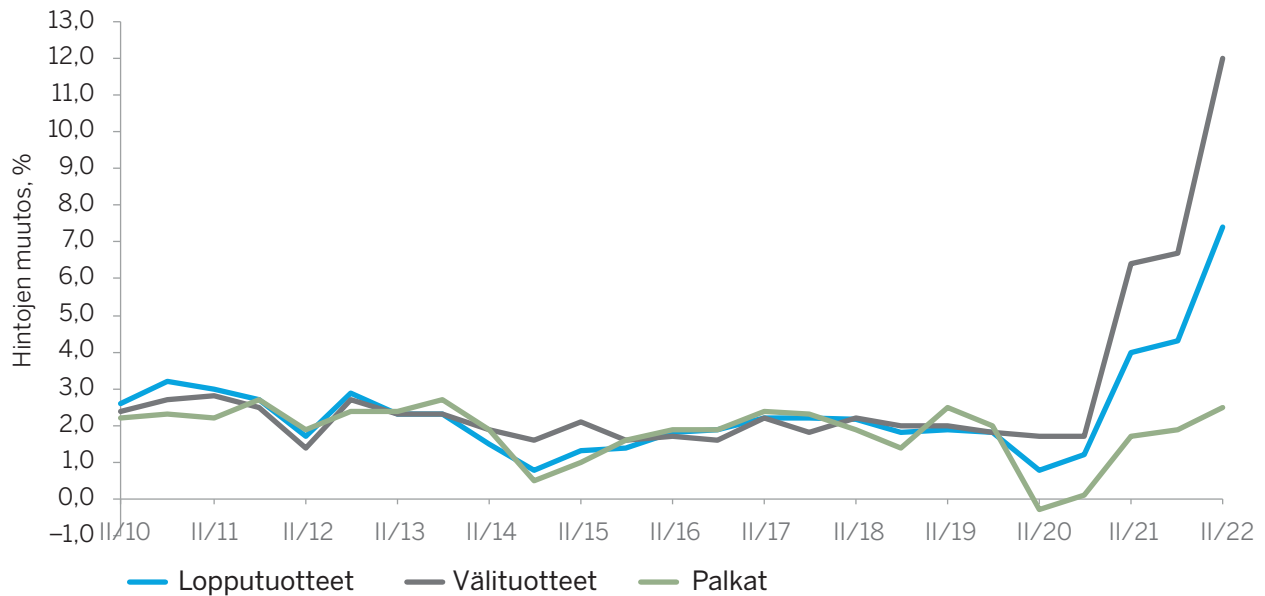
Pk-yritysten hintaodotuksissa näkyy, että omien myytävien tuotteiden ja palvelujen hinnoitteluväri on selvästi kasvanut. Yritysten myymien lopputuotteiden hintojen arvioidaan seuraavien 12 kuukauden aikana nousevan 7,4 prosenttia. Tältä osin hintaodotukset ovat nousseet hieman yli kolme prosenttiyksikköä edellisen barometrin tasosta.

Hinnoitteluväri kasvu ei kuitenkaan kykene kompensoimaan sitä, että välituotteiden hintojen odotetaan nousevan yli puolitoista kertaa nopeammin kuin lopputuotehintojen. Hieman yllättäen tilannetta helpottaa se, että palkkojen osalta nousuodotukset ovat maltillisia siitä huolimatta, että moni ala potee työvoimapulaa.

Kevään suuret toimialoittaiset erot hintaodotuksissa ovat kaventuneet hieman. Esimerkiksi palveluissa keväinen 5,2 prosentin kasvuoletus väli-

tuotteiden hinnoissa on yli kaksinkertaistunut 10,5 prosenttiin, kun taas teollisuudessa odotukset nousivat reilusta kymmenestä prosentista vain vajaa neljääntoista prosenttiin. Kaupassa ja palveluissa välituotteiden hintojen odotetaan teollisuuden tavoin nousevan yli kymmenen prosenttia ja palkkojen kahdesta kolmeen prosenttia. Rakentamisessa odotus välituotteiden hintojen noususta on päätoimialojen korkein, 17,1 prosenttia. Sen sijaan rakentamisen palkkojen nousuodotus on toimialojen pienin, vain 1,4 prosenttia. Kaikilla päätoimialoilla ensisijaisena haasteena ovat välituotteet ja niiden hintojen nousu, mutta nyt rakentaminen pois lukien myös palkoissa nähdään aiempaa suurempaa nousupainetta. Kokonaisuutena tilanne on vaikea, ja jatkuessaan se heikentää yritysten toimintaedellytyksiä.

Kuva 12: Inflaatio-odotukset, hintojen muutos-%

Taulukko 15: Odotukset inflaation tasosta seuraavan 12 kuukauden aikana, %

	Lopputuotteet	Välituotteet	Palkat
Kaikki yritykset	7,4	12,0	2,5
Teollisuus	8,7	13,8	3,9
Rakentaminen	8,6	17,1	1,4
Kauppa	9,4	11,7	2,1
Palvelut	6,2	10,5	2,8

4. Kehittyminen ja kansainvälistyminen

4.1 KASVU

Koronapandemia on omalta osaltaan osoittanut sen, että talouskehitys ja sitä kautta myös työllisyyden kehitys ovat pitkälti riippuvaisia avoimen sektorin kyvystä ja mahdollisuuksista toimia. Yritysten toimintamahdollisuuksien rajoittaminen vaikuttaa negatiivisesti kansantalouden ja työllisyyden kasvumahdollisuuksiin. Vastaavasti yritysten kasvumahdollisuuksien tukeminen on yhteydessä parempaan työllisyystilanteeseen ja julkisen talouden haasteiden helpottumiseen.

Kaikki yritykset eivät luonnollisesti joka hetki pysty tai pyri kasvamaan. Joskus oman markkina-osuuden säilyttäminen voi olla järkevä strategia ja joskus on aika jopa supistaa toimintaa ja suunnata katse uuden luomiseen. On myös syytä huomata, että nykyisen aseman säilyttäminen edellyttää yrityksiltä keskimääräistä kasvua.

Kasvuyritysten rooli on kuitenkin tärkeä, sillä ne kehittävät omaa liiketoimintaansa, osaamistaan ja uutta teknologiaa sekä hyödyntävät jo olemassa olevaa teknologiaa ja siten toimivat kasvun moottoreina ja myös kirittäjinä muille yrityksille. Innovatiivisten kasvuyritysten toiminnasta seuraa positiivisia ulkoisvaikutuksia koko yhteiskunnalle.

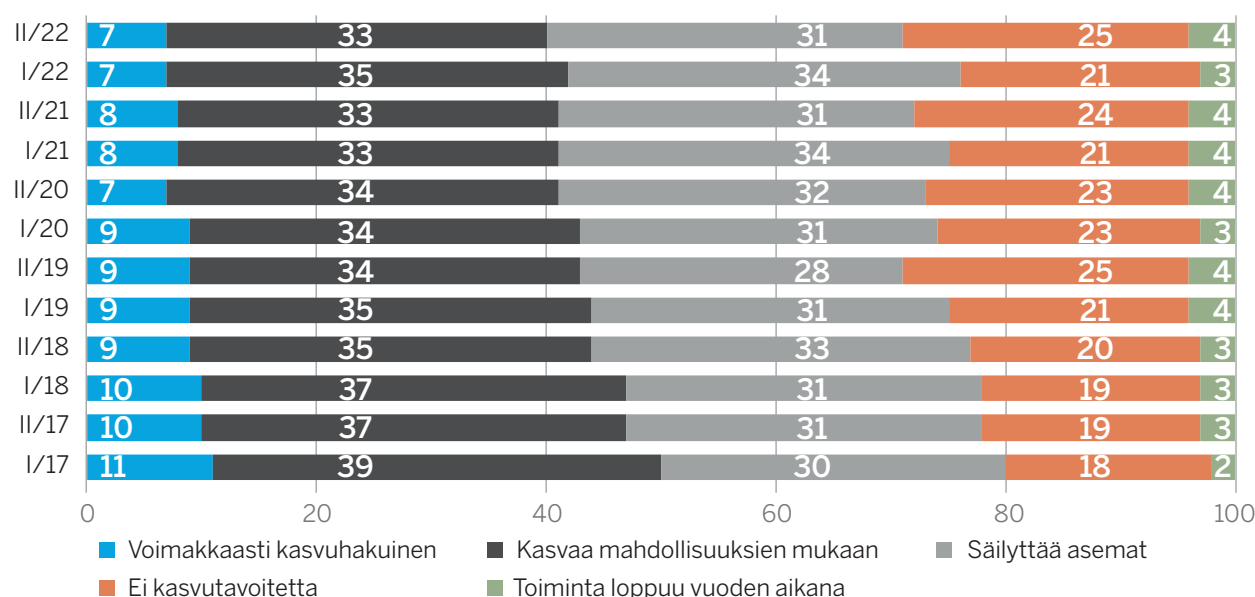
Kasvatavat yritykset luovat työpaikkoja ja investoivat keskimäärin muita yrityksiä enemmän. Usein kasvu liittyy myös yritysten haluun ja tarpeeseen

kansainvälistyä. Kansainvälisillä markkinoilla oman markkina-aseman säilyttäminen vaatii aivan toisenlaista panostusta yritystoiminnan kehittämiseen. On tärkeää ymmärtää, että tämän yritysjoukon panostuksen sivutuotteena yhteiskunnan rahoituspohja myös vahvistuu.

Positiivista on se, että yli kaksi vuotta jatkunut pandemia ei ole tukahduttanut yritysten kasvuhaluja. Mahdollisuuksien mukaan kasvua tavoittelevien yritysten osuus on pysynyt likimain samana viimeiset pari vuotta. Negatiivista on pidemmällä aikavälillä havaittavissa oleva trendinomainen alenema näiden kasvuhakuisten yritysten määrässä. Myös voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten kohdalla on nähtävissä vastaavanlainen kehitys; pandemia-aikana tämän yritysjoukon osuus ei ole romahtanut, mutta pidemmän aikavälin trendi on huolestuttava. On selvää, että tämä kehityskulku tulee saada kääntymään ja siinä yritysten toimintaympäristön kriittinen tarkastelu on välttämätöntä.

Toimialoittain katsottaessa teollisuus on kasvuhaluisten yritysten joukossa omassa luokassaan, sillä 58 prosentilla yrityksistä on kasvutavoitteita. Teollisuuden toimiala kohtaa kansainvälistä kilpailua useammin ja siten kasvuhakuisuus on elinehto markkinoilla pärjäämisessä. Kasvua hakevien yritysten osuus rakentamisen toimialalla on 33 pro-

Kuva 13: Kasvuhakuisuuden kehitys, % pk-yrityksistä

senttia, kaupan toimialalla 41 prosenttia ja palveluiden toimialalla 38 prosenttia. Toimialoista ainoastaan teollisuudessa kasvuhakuisien yritysten osuus on kasvanut viime keväästä ja vuoden takaisesta. Pk-yritysten kasvuhakuisuus korreloi selvästi yrityksen henkilöstön määrän kanssa. Mitä suurempi yritys, sitä todennäköisemmin se tavoittelee voimakasta kasvua. Uusilla tai laajemmilla markkinoilla toimivien yritysten keskuudessa kasvuhakuisuus on yleisempää.

On syytä kiinnittää huomiota siihen, että nykyistä suurempi osa pienemmistä yrityksistä löytäisi kasvupolulle. Kyselyn perusteella estimoitu voimakkaasti kasvuhakuisien yritysten kokonaismäärä on pandemia-aikana liikkunut 22 000–25 000 yrityksessä.

Katsottaessa liikevaihdon kasvutavoitteen jakautumista toista päätä havaitaan, että toimintansa lopettavien yritysten lukumäärä ei ole enää kasvussa. Neljä prosenttia yrityksistä arvioi toimintansa loppuvan seuraavan vuoden aikana. Ensiarvoisen tärkeää on kaikin mahdollisin keinoin yrittää vauhdittaa omistajanvaihdoksia ja yrityskauppoja, jotta elinvoimaisten yritysten jatko saadaan varmistettua.

Asemansa säilyttämään pyrkivien yritysten osuus on käytännössä pysynyt lähes entisellään, mutta huolestuttavaa on pidemmällä aikavälillä kasvutavoitetta vailla olevien yritysten osuuden nousu: 25 prosentilla yrityksistä ei ole kasvutavoitetta, kun esimerkiksi viisi vuotta sitten osuus oli 18 prosenttia.

Kuva 14: Liikevaihdon kasvutavoite vuonna 2021, %

Taulukko 16: Yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitetta	Toimintansa lopettava
Kaikki yritykset	7	33	31	25	4
Toimialoittain					
Teollisuus	17	41	22	17	3
Rakentaminen	5	28	32	32	3
Kauppa	6	35	41	14	4
Palvelut	6	32	29	28	5
Kokoluokittain					
alle 5 henkilöä	4	26	28	36	6
5–9 henkilöä	8	36	39	15	2
10–19 henkilöä	10	49	33	7	1
20–49 henkilöä	18	48	30	4	0
yli 50 henkilöä	23	58	19	0	1
Perustamisvuoden mukaan					
ennen 1990	4	33	34	25	4
1990–1999	4	29	33	29	5
2000–2009	5	28	33	29	5
2010–	11	38	27	21	3

4.2 UUSIUTUMINEN

Pandemian jatkumisen ja Venäjän hyökkäyssodan seurauksena alkuvuonna 2022 vallinnut vahva talouskasvu on hidastunut selvästi. Kuluvan vuoden kokonaistaloudellinen kasvu ei ole muodostumassa niin positiiviseksi kuin vielä viime vuoden puolella arvioitiin. Tähän ovat syynä muun muassa ulkomaankaupan väheneminen, hintojen nousu ja lisääntynyt epävarmuus. Digitalisaatio ja robotisaatio, yhdessä muun teknologisen kehityksen kanssa, edistyvät kuitenkin vauhdikkaasti suhdanteista riippumatta ja vaikuttavat yritysten arkeen yhä voimakkaammin. Voidaan myös ajatella, että pandemian ja sodan luomien kriisien tapaisten Suomen ulkopuolelta tulevien shokkien aikana teknologisten ratkaisujen kysyntä nousee, ja sitä kautta myös niiden käyttöönotto voisi nopeutua. Tämä ei kuitenkaan näy erityisen voimakkaasti barometrin tuloksissa uusien teknologioiden tai liiketoimintamallien käyttöönottona. Pk-yritysten on siis juostava entistäkin paremmin kehityksen vauhdissa, sillä muuten kilpailussa ei pärjää.

Vajaa viidennes yrityksistä onkin ottanut käyttöön uutta teknologiaa viimeisen vuoden aikana. Mielenkiintoista on havaita se, että viime keväänä ja syksyllä 2021 osuus oli suurin kaupan ja palveluiden toimialoilla, mutta nyt eniten uutta teknologiaa

ovat ottaneet käyttöön teollisuudessa toimivat yritykset. Hieman yli puolet yrityksistä on kouluttanut henkilöstöään. Nopeasti kehittyvässä maailmassa osaava henkilöstö on avainasemassa yritysten menestyksen kannalta. Uudistumishalukkuus ilmenee myös siinä, että lähes kolmannes yrityksistä on tuonut markkinoille uusia tuotteita tai palveluita.

Nopea teknologinen kehitys ja haastava taloudellinen ympäristö korostavat myös tarvetta organisoida työ yrityksen sisällä uudella tavalla. Tällaisiin toimiin on ryhdytty hieman alle puolessa kaikista yrityksistä. Teollisuudessa ja kaupassa osuus on reilusti yli 50 prosenttia. Tämä on yrityksille välttämätöntä, sillä innovaatioiden kansainvälinen ja kansallinen ulottuvuus kietoutuvat yhä tiiviimmin toisiinsa varsinkin, kun toimitaan kansainvälisessä kilpailutilanteessa.

Uudet ideat ja innovaatiot syntyvät erilaisissa verkostoissa. Keskeistä on osaaminen, joka liittyy toimintaympäristöihin, nopeisiin päätöksiin, markkinointiin ja myyntiin. Laajentuminen uusille markkinoille ja uusien liiketoimintamallien käyttöönotto ovat edellytyksiä verkostojen laajentamiselle ja uusiin toimintaympäristöihin tutustumiselle. Siksi on huolestuttavaa, että vain kuudennes yrityksistä on ottanut käyttöön uusia liiketoimintamalleja ja enää 12 prosenttia yrityksistä on laajentanut toimintaa uusille toimialoille.

Taulukko 17: Yritysten tekemät uusiutumistoimet, %,*/

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Investoinnit	67	73	67	69	66
Uuden henkilöstön palkkaaminen	43	56	44	46	40
Henkilöstön koulutus	51	52	44	50	54
Työn organisointi uudella tavalla	47	56	38	54	46
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	32	45	16	41	31
Laajentuminen uusille markkinoille	18	27	18	16	17
Uusien teknologioiden käyttöönotto	18	23	10	22	19
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	16	17	11	20	16
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	12	13	12	11	12

*/ Vastajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

4.3 KANSAINVÄLISTYMINEN

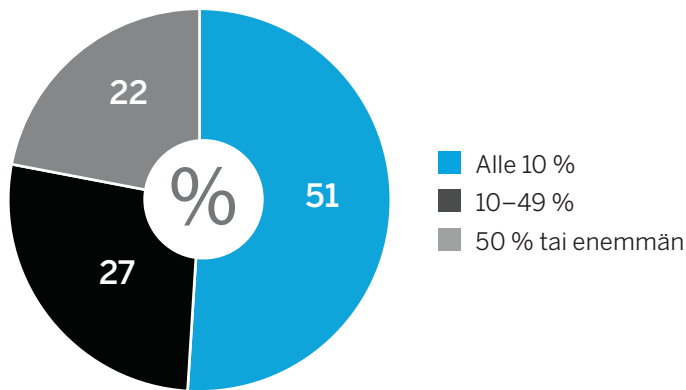
Kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle avain menestykseen. Yhä useammalle yritykselle se on myös välttämätön väylä selviytymiselle. Monella toimialalla Suomen kotimarkkinat ovat suhteellisen rajalliset, joten kasvua on haettava ulkomailta. Kansainvälisille markkinoille lähteminen ja siellä menestyminen on erittäin suuri ponnistus pienelle ja keskikokoiselle yritykselle. Kansainvälisessä kilpailussa pärjäävät yritykset ovat keskimääräistä tuottavampia ja sitä kautta kasvavat nopeammin.

Yhteensä 20 prosentilla pk-yrityksistä on liiketoimintaa ulkomailla. Osuus on hieman laskenut sitten edellisen barometrin. Kansainvälistyminen vaihtelee suuresti myös toimialojen välillä. Teollisuudessa 44 prosenttia yrityksistä toimii kansainvälisen kaupan piirissä, kun taas rakentamisessa osuus on hieman alle kymmenen prosenttia. Toimialat ovat tietenkin luonteeltaan hyvin erilaisia, ja rakentaminen keskittyy vahvimmin kotimaahan. Yrityskoon suh-

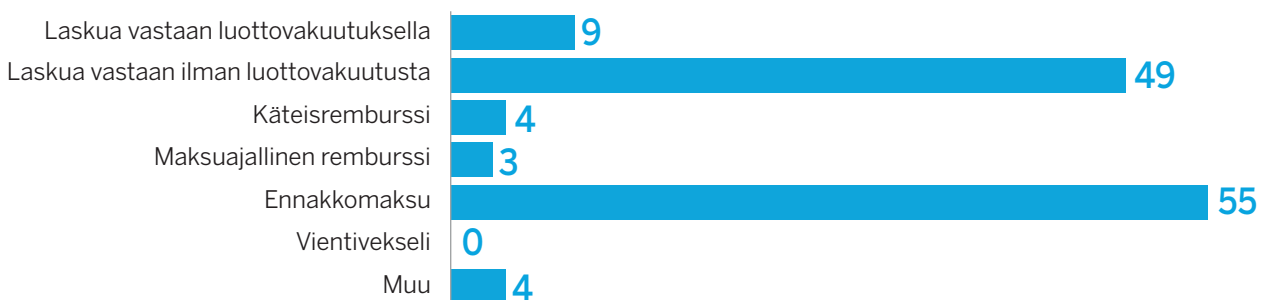
teen kansainvälisyys eroaa myös merkittävästi: 47 prosenttia yli 49 henkilön yrityksistä toimii ulkomaankaupan piirissä. Osuus on kasvanut seitsemän prosenttiyksikköä vuoden takaisesta. 1–4 henkeä työllistävässä yrityksissä vastaava osuus on vain 16 prosenttia.

Suoraa tavaroiden tai palveluiden vientiä on teollisuuden toimialalla vajaalla 40 prosentilla yrityksistä, kun taas rakentamisen toimialalla sitä on vain noin kolmella prosentilla yrityksistä. Odotetusti myös kasvuhakuisuuden suhteen löytyy suuria eroja kansainvälistymisessä: voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä 43 prosenttia toimii kansainvälisillä markkinoilla, kun taas niiden yritysten kohdalla, joilla ei ole kasvutavoitteita, vain kymmenellä prosentilla on kansainvälistä toimintaa. Voimakkaasti kasvuhaluisten yritysten joukosta lähes neljänneksellä on myös suoraa vientiä. Tulokset tukevat oletusta siitä, että viennin edistäminen on

Kuva 15: Viennin osuus kokonaisliikevaihdosta, %

Kuva 16: Vientikaupan rahoitusinstrumenttien käyttö, % */

*/Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

yhteydessä nopeampaan kasvuun ja korkeampaan työllisyyteen.

Kansainvälistyneistä yrityksistä reilulla viidenneksellä viennin kokonaisosuus liikevaihdosta ylittää 50 prosenttia, ja siten vientitoiminta on yrityksen ensisijainen liikevaihdon lähde. Noin puolella kansainvälistyneistä yrityksistä viennin kokonaisosuus liikevaihdosta jää alle kymmeneen prosenttiin.

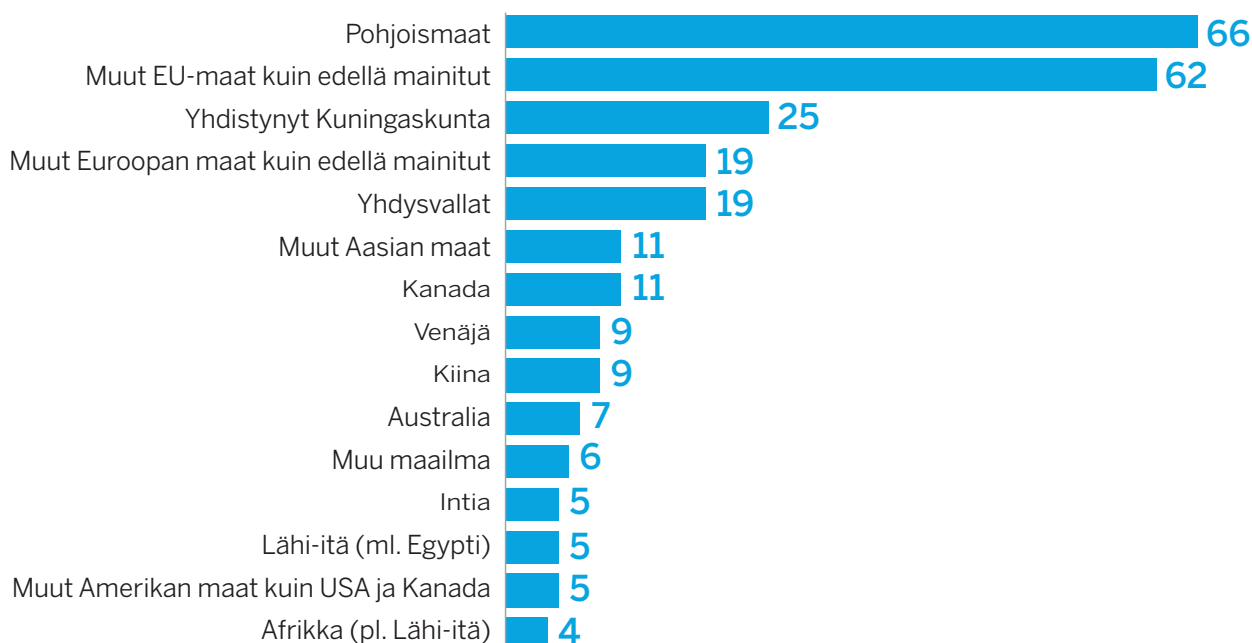
Vaikka yritysten viennin osuus liikevaihdosta jäisikin alle kymmeneen prosenttiin, vaikutus on todennäköisesti näillekin yrityksille liikevaihto-osuuttaan merkittävämpi. Erytisesti näin on, jos vientialueen talous kehittyy positiivisemmin kuin päämarkkina-alueella.

Pk-yritykset vievät tuotteitaan tai palveluitaan yleisimmin ennakkomaksua vastaan. Näin oli tehnyt 55 prosenttia pk-yrityksistä. Vientiyritykset vaikuttavat tulleen hieman aiempaa varovaisemmiksi;

ennakkomaksua käyttävien osuus on selvästi kasvanut pandemian aikana. Sen sijaan vajaa kymmenes on harjoittanut vientiä laskua vastaan luottovakuutuksella. Käteisremburssia ja maksuajallista remburssia on käyttänyt yhteensä seitsemän prosenttia yrityksistä.

Ulkomaankauppaa harjoittavista yrityksistä 66 prosentilla liikekumppani toimii muissa Pohjoismaissa. Pohjoismaat ovat siis erittäin tärkeä markkina-alue suomalaisille pk-yrityksille. Euroopan unioni on luonnollisesti myös merkittävä markkina-alue. Maantieteellisesti etäämmällä siirryttäessä maiden rooli markkina-alueina pienenee selvästi. Sodan seurauksena Venäjän osuus on romahtanut vuoden 2021 syksyn 20 prosentista yhdeksään prosenttiin.

Kuva 17: Pk-yritysten markkina-alueet ulkomailla, % */

*/Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

4.4 KANSAINVÄLISTYMISPALVELUJEN KÄYTTÄMINEN PK-YRITYKSISSÄ

Pienille ja keskisuurille yrityksille on tarjolla kansainvälistymispalveluita useasta lähteestä. Järjestelyllä on etunsa, sillä usein yritysten tarpeet kansainvälistymisasiossa poikkeavat toisistaan. Esimerkiksi joskus tarvitaan maatietaa kohdemaista, kun toisinaan taas tarvitaan yksityiskohtaista rahoitukseen liittyvää tietoa. On kuitenkin huolehdittava siitä, että yrittäjät eivät joudu ”luukkuluuppiin”. Riittävän kokoiset ja hyvin resursoidut palvelukeskukset ovat usein yrittäjän kannalta tehokkaita ja vastaavat useimpiin kysymyksiin tiedonhankinnassa ja ongelmatilanteissa. On tärkeä huolehtia siitä, että julkisin varoin ylläpidettävät palvelut ovat tehokkaita ja päällekkäisyyksiä vältetään.

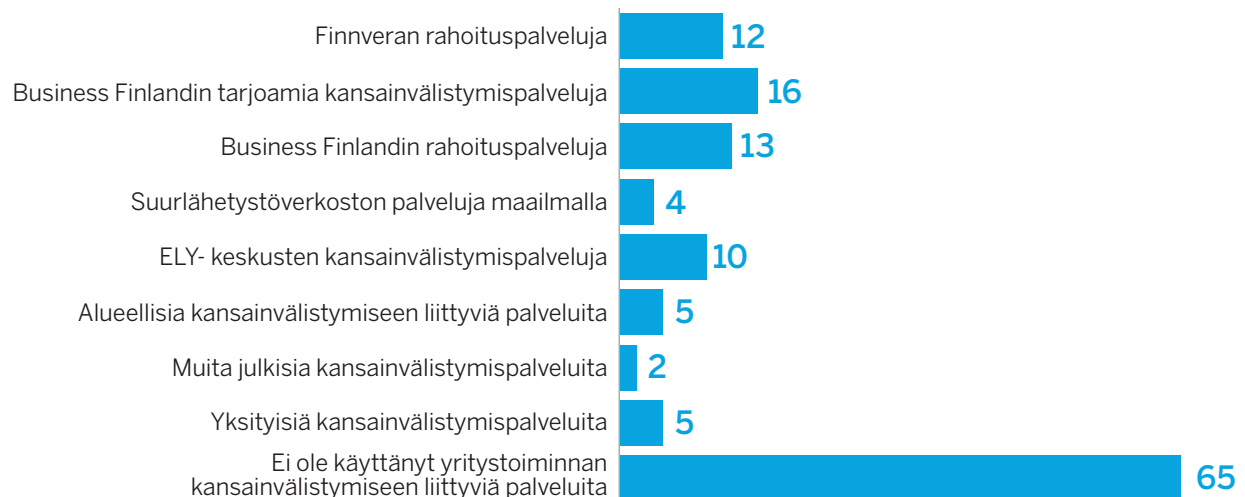
Koska vain kotimarkkinoihin keskittyvät yritykset eivät tarvitse kansainvälistymispalveluja, niistä kysyttiin vain kansainvälisesti toimivilta yrityksiltä. Näistä yrityksistä reilu kolmannes on hyödyntänyt kansainvälistymispalveluja. Rahoitukseen liittyvissä asioissa Business Finlandin palveluja on käyttänyt likimain kuudennes ja Finnveran palveluja reilut kymmenen prosenttia kansainvälisillä markkinoilla toimivista yrityksistä. Toimialoista teollisuudessa on suhteellisesti eniten tarvetta kansainvälistymispalveluille. Palveluiden hyödyntämisen yleis-

isyys on pysynyt enimmäkseen syksyn 2021 tasolla. Poikkeuksena ovat Business Finlandin rahoituspalvelut, joita on hyödyntänyt enää vain 13 prosenttia pk-yrityksistä, kun vuosi sitten niitä ilmoitti hyödyntäneensä 21 prosenttia yrityksistä.

Voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset käyttävät kaikkia kansainvälistymispalveluita selvästi muita enemmän. Esimerkiksi Finnveran ja Business Finlandin palveluita käytti noin 17 prosenttia näistä yrityksistä ja ELY-keskusten palveluita 12 prosenttia. Tulokset kokonaisuudessaan osoittavat kyseisten palveluiden tarpeellisuuden. Niiden tehokas tarjoaminen on kansantalouden kannalta kannattavaa investointitoimintaa. On ensiarvoisen tärkeää kertoa niistä yrittäjille entistä tehokkaammin.

Yritykset ovat varsin tyytyväisiä saamiinsa kansainvälistymispalveluihin, vaikka tyytyväisyys onkin hieman laskenut viimeisen vuoden aikana. Esimerkiksi 72 prosenttia yrityksistä kertoo saaneensa Finnveran rahoituspalveluista kaikki tarvittavat palvelut. Tyytyväisyys Business Finlandin palveluihin on myös varsin korkealla tasolla, ja tyytyväisyys suurlähetystöjen palveluihin on palautunut vuoden takaisesta huolestuttavan matalasta 46 prosentista.

Kuva 18: Kansainvälistymispalveluiden käyttö, % */

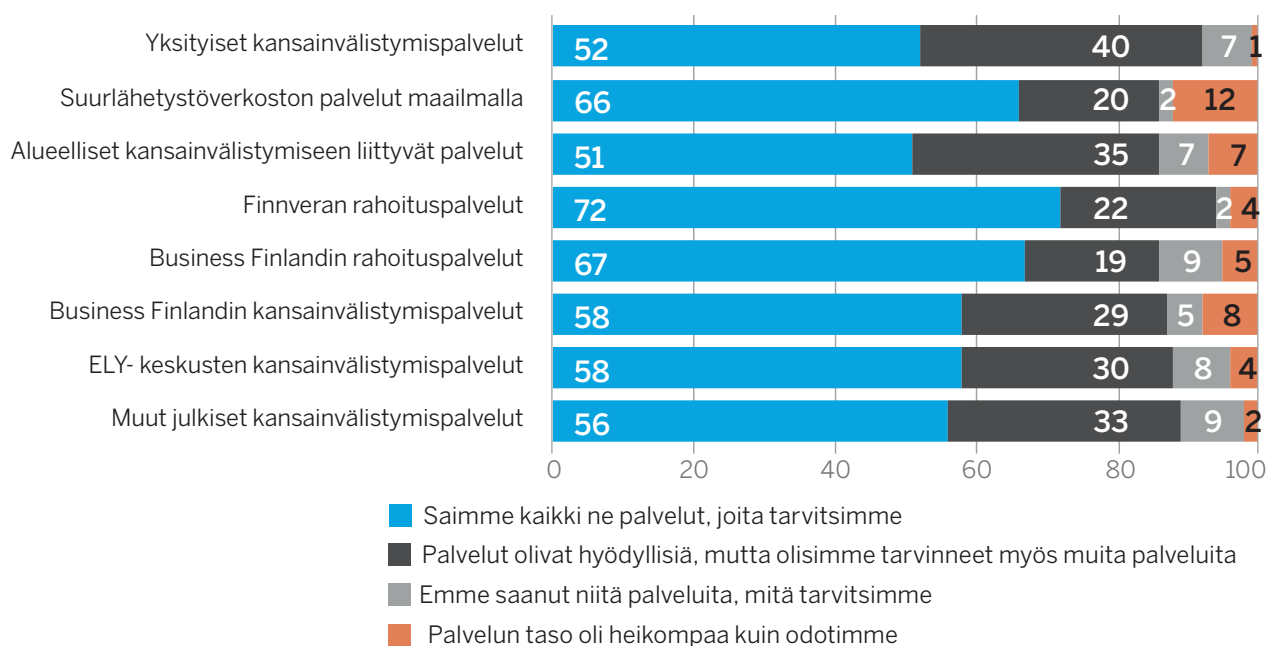

*/ Yritykset, joilla on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla.

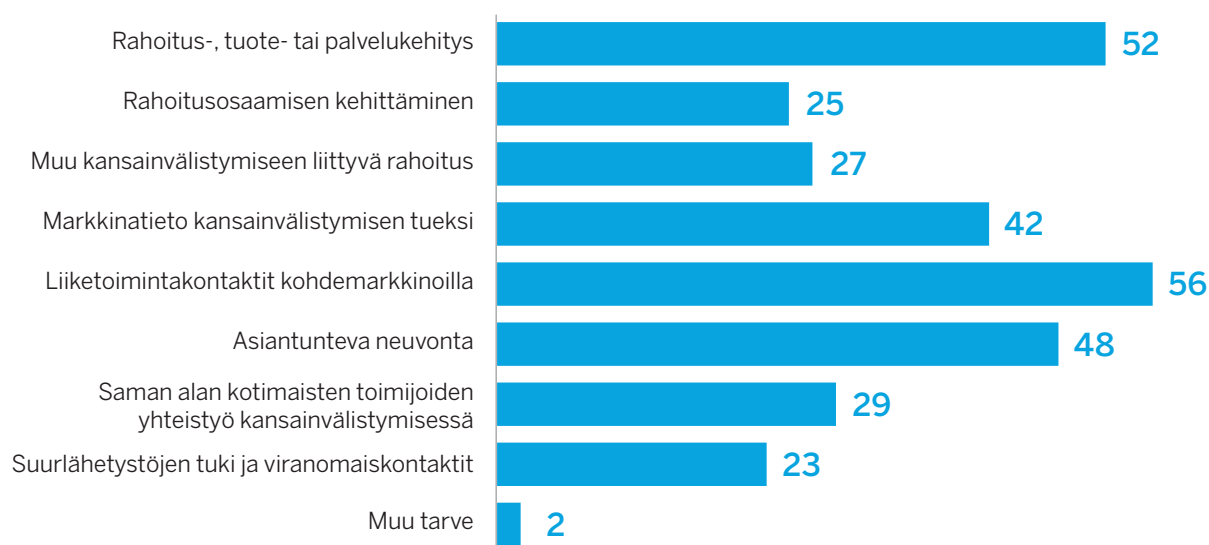
Seuraavan vuoden kuluessa 11 prosenttia pk-yrityksistä ilmoittaa tarvitsevänsä kansainvälistymispalveluja. Voimakkaasti kasvuhakuisilla pk-yrityksillä tarve on yli nelinkertainen. Toimialoista tarve on suurinta teollisuudessa ja pienintä rakentamisessa. Palveluittain tarkasteltuna eniten tarvitaan

palveluita liittyen liiketoimintakontaktien luomiseen kohdemarkkinoilla. Lähes yhtä merkittävä tarve on tuote- tai palvelukehityksen rahoitukseen liittyville palveluille. Rahoituksen kohdalla kyse on sekä rahoitusosaamisesta että rahoituksen saatavuudesta. Myös asiantuntevalle neuvonnalle on suuri tarve.

Kuva 19: Palvelua käyttäneiden tyytyväisyys kansainvälistymispalveluihin, %

Kuva 20: Kansainvälistymispalveluiden tarve seuraavan 12 kuukauden aikana, %

*/Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

4.5 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET JA -ESTEET

Kansainvälistyneessä liiketoimintaympäristössä yritysten toimintaedellytykset muuttuvat nopeasti. Vähitellen helpottaneen koronan aiheuttama pandemia on tästä oiva esimerkki. Suurimmalle osalle yrityksistä kehittyminen on elinehto, ja kun erityisesti puhutaan kansainvälistyneistä pk-yrityksistä, oman toiminnan kehittäminen on välttämätöntä. Kansainvälisen kilpailun kovuutta ei pidä kuitenkaan aliarvioida.

Kehittämistarpeista kertoneet pk-yritykset kokevat, että eniten kehittämistä on myynnissä ja markkinoinnissa. Kaikista yrityksistä 47 prosenttia kokee,

että ne voisivat kehittää myynnin ja markkinoinnin osaamista. Erityisesti kasvuhakuiset ja kaupan toimialalla toimivat yritykset haluaisivat kehittää markkinointiosaamistaan. Myös henkilöstön kehittäminen ja kouluttaminen nousevat yritysten näkökulmasta tärkeäksi kehittämistarpeeksi.

Aiempaa useampi yritys nostaa kehittämiskohdeksi myös johtamisen. Rahoitusmarkkinoiden sääntelyn lisääntyminen, monimutkaistuminen ja kireys ovat saaneet aikaan sen, että entistä useampi pk-yritys kokee keskeisenä tarpeena myös kehittää rahoitus- ja talousosaamistaan. Yrityksen hal-

Kuva 21: Tärkeimmät kehittämistarpeet, % pk-yrityksistä */

*/Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

litustyöskentelyä pidetään vain harvoin tärkeimpänä kehittämiskohteena. Ympäristö- ja muiden säädosvaatimusten huomioon ottamista pidetään vielä varsin harvoin tärkeimpänä kehittämiskohteena, mutta niiden rooli on ajan saatossa nousussa.

Yritystoiminnan kehittämisen esteitä kysyttäessä esiin nousevat samat asiat kuin aikaisemmilakin kierroksilla. Yleinen suhdanne- ja taloustilanne näkyy vastauksissa edelleen voimakkaimpana. Työvoiman saatavuusongelmat ovat noin 19 prosentille merkittävä kehittämisen este. Varsinkin rakenta-

misessa ja teollisuudessa kustannustaso aiheuttaa ongelmia. Tämä on luonnollista, koska toimialat kohtaavat välituotteiden voimakkaan hintojen nousun muita toimialoja vahvemmin. Yritystoiminnan sääntely askarruttaa pk-yrityksiä aikaisempaa vähemmän. Pahimpien kehittämisesteiden yleisyys vaikuttaa olevan toimialojen välillä valtaosaksi samankaltaista. Eniten toimialoittaista vaihtelua ilmeni kustannustasossa sekä kaupan alan osalta yleisessä suhdanne-/taloustilanteessa.

Taulukko 18: Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Yritystoiminnan sääntely	7	5	5	6	7
Kustannustaso	18	23	24	16	16
Kilpailutilanne	9	8	7	11	9
Rahoitus	6	9	5	6	6
Työvoiman saatavuus	19	19	19	16	20
Resurssitekijät	5	8	6	3	5
Yleinen suhdanne-/taloustilanne	24	21	22	33	22
Ei osaa sanoa	13	6	12	9	15

5. Toimintaympäristö

5.1 RAHOITUS

Tiukka pankkitoiminnan sääntely ja yritysten heikentynyt luottokelpoisuus näkyvät pk-yritysten ulkoisen rahoituksen käytössä: barometrin mukaan alle puolella pk-yrityksistä on lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta. Suhteessa kevään barometriin ulkoisen rahoituksen käyttö on hieman lisääntynyt, mutta lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta omaavien pk-yritysten osuus on muuttunut viime vuosien aikana hyvin vähän.

Rahoituksen saatavuus näyttäisi säilyneen suunnilleen samalla tasolla kuin keväällä. Viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana rahoitusta ottaneiden määrä säilyi samalla tasolla kuin edellisessä barometrissa. Pk-yrityksistä 24 prosenttia raportoi otta-

neensa viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ulkoista rahoitusta.

Tällä kierroksella yhdeksän prosenttia pk-yrityksistä kertoi, että ei ole hakenut rahoitusta viimeisen 12 kuukauden aikana, vaikka sille olisi ollut tarvetta. Luku on noussut kolmanneksella kevästä ja sen voidaan katsoa olevan kohtuullisen korkealla tasolla verrattuna siihen, että rahoitusta hakeneista yrityksistä vain kolme prosenttia kertoi saaneensa kielteisen rahoituspäätöksen. Vaikuttaa siltä, että osa rahoitusta tarvitsevista pk-yrityksistä ei hae rahoitusta. Syynä hakemattomuuteen ovat ensisijaisesti kireät vakuusvaatimukset ja korkea oman pääoman vaatimus.

Taulukko 19: Ulkoisen rahoituksen yleisyys, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
On lainaa rahoituslaitoksista	46	58	46	51	42
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
On lainaa rahoituslaitoksista	36	57	62	61	71

Taulukko 20: Ulkoisen rahoituksen hankkimisen tarve viimeisen 12 kk aikana, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Kyllä, ja saanut rahoitusta	24	34	24	22	23
Kyllä, mutta ei ole saanut rahoitusta	3	3	3	1	4
Kyllä, mutta jättänyt hakematta rahoitusta	9	9	12	8	8
Ei ole ollut tarvetta	64	54	61	69	65

Oman pääoman merkitys rahoituksen saataavuudessa on korostunut samaan aikaan, kun vähitellen rauhoittunut pandemia on syönyt monen pk-yrityksen varoja. Koska oma pääoma vaikuttaa rahoitusriskiin, on oman pääoman puutteesta tullut merkittävä este saada rahoitusta. Lisäksi yrityksen vieraan pääoman rahoitukseen saattaa liittyä rahoitusrakennetta koskevia erityisehtoja, joiden vuoksi oman pääoman muutoksilla voi olla välitön vaikutus jo olemassa olevan vieraan pääoman korkoon ja takaisinmaksuvaatimuksiin.

Rahoituksen käytössä ei ole suurta muutosta yritysten eri kokoluokissa. Osuudet ovat pysyneet lähes entisellään, ja selvästi yleisintä rahoituksen käyttö on suuremmissa, yli kymmenen hengen pk-yrityksissä. Pienemmissäkin yrityksissä rahoituksen käyttö on hieman kasvanut viime vuosina. Näistä yrityksistä hieman vajaa neljännes on vii-

meisen vuoden aikana hankkinut pankki- tai muuta rahoitusta. Tämä osuus on säilynyt viime kevään tasolla.

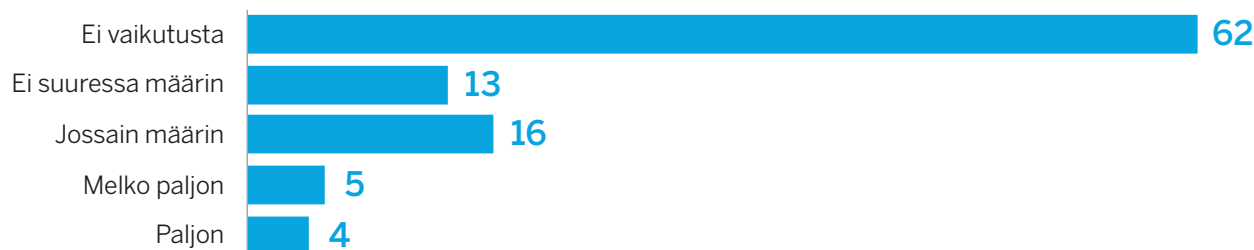
Pk-yritykset aikovat hakea rahoitusta seuraavien 12 kuukauden aikana hieman vähemmän kuin edellisen, keväällä julkaistun barometrin aikaan. Nyt 20 prosenttia vastaajista aikoo hakea rahoitusta, kun alkuvuodesta osuus oli prosenttiyksikön suurempi. Muutoksen taustalla on palvelujen ja kaupan yritysten aiempaa pienempi tarve hakea rahoitusta. Toimialojen väliset erot eivät ole juuri muuttuneet. Yleisimmin rahoitusta aiotaan ottaa teollisuudessa.

Yritysten kokoluokittain tarkasteltuna aikomuksissa hakea rahoitusta ei ole merkittäviä eroja edelliseen barometriin verrattuna. Kaikissa pk-yrityksissä rahoitusaikomukset ovat säilyneet lähes kevään tasolla. Myönteistä rahoituksenottamisaikomuksissa on se, että kasvuhakuisten yritysten

Taulukko 21: Syyt jättää hakematta rahoitusta, %

	Toimialoittain				
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Rahan korkea hinta	11	26	16	4	9
Kireät vakuusvaatimukset	27	34	29	36	24
Rahoituksen huono yleinen saatavuus	14	6	15	5	17
Vientisaatavien vakuuttamisen vaikeus	0	0	0	3	0
Laina-ajan lyhyys	3	2	0	6	4
Korkea oman pääoman vaatimus	12	5	17	12	11
Muu syy	32	26	23	34	36

Kuva 22: Rahoituksen saatavuus ja kyky vastata kasvavaan kysyntään, %

kiinnostus ulkoista rahoitusta kohtaan on säilynyt kohtuullisena.

Rahoituksen hakuaikomusten taustalla näkyy poikkeuksellinen tilanne, suuri epävarmuus ja siitä seuraava investointiaktiiviteetin vaikeus. Näiltä osin näkymät ovat säilyneet lähes edellisen barometrin tasolla. Pk-yritysten taloudellinen tilanne on kuitenkin hieman heikentynyt, mikä näkyy siinä, että rahoitusta käyttöpääomaksi hakevien yritysten osuus on kääntynyt lievään kasvuun. Niistä pk-yrityksistä, jotka aikovat hakea rahoitusta, 16 prosenttia hakee sitä yrityksen heikosta tilanteesta johdettavaksi käyttöpääomaksi. Kasvua keväästä on yksi prosenttiyksikkö.

Kone- ja laiteinvestointeihin rahoitusta aikoo hakea 51 prosenttia ulkoisen rahoituksen lisäystä suunnittelevista. Aikomukset ovat laskeneet yhdellä

prosenttiyksiköllä edelliseen barometriin verrattuna. Positiivista on havaita, että yrityksen kasvu- ja kehittämishankkeet ovat pysyneet merkittävänä syinä hakea rahoitusta. Kehittämishankkeisiin rahoitusta aikoo hakea 18 prosenttia. Aikomuksissa on vain lievää laskua kevään barometriin verrattuna.

Yritysrahoituksen rakenne muuttuu hyvin hitaasti. Pankkikeskeisyys on pk-yritysten rahoituksessa edelleen yleistä, vaikka se on laskenut tässä barometrissa voimakkaasti aiemmasta. Business Finland ja ELY-keskukset ovat säilyttäneet asemansa pankkilainojen tärkeimpinä vaihtoehtoina yhdessä Finnveran kanssa. Kasvuhakuisuuden mukaan tarkasteltuna Business Finlandilta ja pääomasijoittajilta rahoitusta hakevissa yrityksissä painottuvat voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset.

Kuva 23: Rahoituksen ehtojen ja saatavuuden vaikutus hankkeiden toteutumiseen, %

Kuva 24: Oman pääoman ehtoisen rahoituksen lähteet, %

Finnveran rooli pankkilainojen vaihtoehtona ja täydentäjänä on säilynyt ennallaan: viidennes rahoituksen hakua suunnittelevista kertoo kääntyvänsä Finnveran puoleen. Finanssikriisin pahimpien vaiheiden aikana osuus oli noin 15 prosenttiyksikköä suurempi. Huomionarvoista tässä barometrissa on se, että vaikka teollisuusyritykset ovat edelleen kiinnostuneempia Finnverasta rahoittajana kuin muiden toimialojen yritykset, on kaupan yritysten kiinnostus noussut lähes samalle tasolle.

Pankkirahoitusta hakeneista 27 prosenttia kertoi, että rahoituksen saatavuus edellytti Finnveran takausta. Tämä osuus oli korkein voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä. Myös yli 35 prosenttia pankkirahoitusta hakeneista 10–19 hengen yrityksistä vastasi, että Finnveran takaus oli rahoituksen saamisen edellytyksenä.

Barometrin tulokset osoittavat, että vähitellen monipuolistumassa ollut yritysrahoitus koki takaiskun. Yrittäjät näyttävät joutuvan turvautu-

Taulukko 22: Ulkoisen rahoituksen ottamisaikomukset

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Aikoo ottaa rahoitusta	20	33	22	17	18
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Aikoo ottaa rahoitusta	14	24	30	32	42

Taulukko 23: Ulkoisen rahoituksen tärkein aiottu käyttötarkoitus toimialoittain */, %

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Tieto- ja viestintäteknikkalaitte/ohjelmistot	7	3	3	8	9
Muut koneet- ja laitteet/rakennusinvestoinnit	51	58	58	31	52
Kehittämishankkeisiin, ml. henkilöstön osaaminen	18	20	10	20	19
Käyttöpääomaksi kasvuun tai kansainvälistymiseen	23	32	19	28	21
Käyttöpääomaksi suhdanteista/taloudellisista syistä johtuen	16	13	18	19	15
Omistusjärjestelyt/yrityskaupat	8	8	11	14	6
Vientikauppojen rahoittaminen	2	5	2	2	2
Muu tarkoitus	10	8	11	9	10

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

maan aiempaa useammin pankin rahoituspalveluihin. Tämä on valitettavaa, sillä perinteisen pankkirahoituksen saatavuus yrityksille uhkaa hankaloitua jatkossa. Siksi on tärkeää saada uudenlaisia rahoitusmuotoja pk-yrityksille.

Haastavaa tilanteessa on se, että uusista rahoituslähteistä suosiotaan lisäsivät ainoastaan pikaluottoyritykset. Tällä kierroksella niitä on käyttänyt kolme prosenttia pk-yrityksistä. Vaikka muutos ei

ole suuri, kertoo se karua kieltä pk-yritysten rahoituslähteiden monipuolistumisesta. Vaikka on selvää, että pikaluottoyritysten tarjoamalle rahoitukselle on tarvetta tietyissä yritysryhmissä, niiden tarjoaman rahoituksen ehdot ovat hyvin vaihtelevat, ja osalla korot ovat erittäin korkeat. Pikaluottoyritysten yritysainoissa korkotasoa ei ole samalla tavalla rajoitettu kuin kuluttajille annettavassa rahoituksessa.

Kuva 25: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 26: Rahoitus edellytti Finnveran takausta, %

Taulukko 24: Ulkoisen rahoituksen tärkein aiottu käyttötarkoitus toimialoittain */, %

	Pankki	Rahoitusyhtiö	Finnvera	ELY-keskus	Business Finland	Yksityinen henkilösijoittaja	Pääomasijoitusyhtiö	Vakuutusyhtiö	Tesi	Joukkorahoitus	Velkakirjat	Listautuminen	Pikaluottoyritys
Kaikki yritykset	64	33	18	16	17	9	8	3	1	1	1	0	3
Toimialoittain													
Teollisuus	62	33	23	26	22	10	17	3	3	4	0	0	3
Rakentaminen	69	42	16	5	6	8	3	1	0	2	0	0	3
Kauppa	73	18	22	20	15	8	6	4	0	0	0	0	5
Palvelut	61	34	17	16	20	10	9	3	1	1	1	1	3
Kasvuhakuisuuden mukaan													
Voimakkaasti kasvuhakuiset	63	25	32	31	38	21	22	5	3	2	2	1	1
Kasvuhakuiset	66	31	16	16	16	8	7	3	0	1	0	0	3
Asemansa säilyttäjät	62	38	13	7	6	3	2	1	0	1	0	0	6
Ei kasvutavoitetta	68	46	14	8	3	2	0	1	0	0	0	0	2
Perustamisvuoden mukaan													
ennen 1990	63	35	9	12	13	3	4	4	0	1	2	1	3
1990–1999	68	31	17	12	9	6	3	0	0	0	0	0	4
2000–2009	71	30	18	13	12	8	10	3	0	1	0	0	3
2010 jälkeen	61	33	24	21	25	15	12	3	2	2	1	0	3

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.2 MAKSUVAIKEUDET

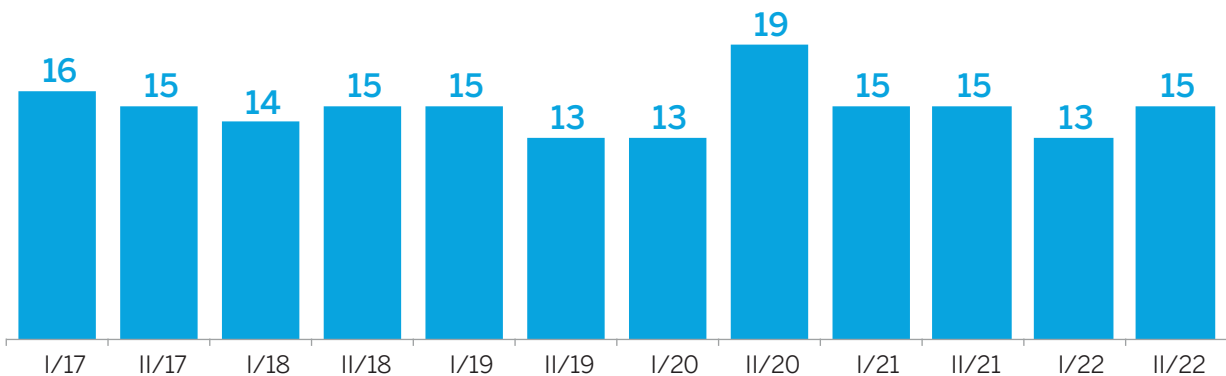
Vaikka kuluva vuosi on ollut monelle pk-yritykselle ennakoitua haastavampi, maksuvaikeuksissa olevien yritysten määrä kasvoi maltillisesti alkuvuoden aikana. Tällä kertaa 15 prosenttia yrityksistä raportoi vaikeuksista hoitaa maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana. Osuus on noussut kevään 2022 Pk-yritysbarometrissa kahdella prosenttiyksiköllä ja on samalla tasolla kuin syksyllä 2021. Maksuvaikeuksia kokeneiden yritysten osuus on edelleen kohtuullisen suuri, mutta ottaen huomioon pandemian ja Venäjän hyökkäyksen vaikutukset, maksuvaikeuksien määrää voidaan pitää kohtuullisena.

Eniten maksuvaikeuksia on teollisuudessa, jossa yrityksistä noin joka kuudes raportoi vaike-

uksista hoitaa maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana. Maksuvaikeuksien kehityksessä ei toimialojen välillä kuitenkaan ole juurikaan eroja, vaan kaikilla päätoimialoilla maksuvaikeudet ovat lisääntyneet hieman.

Työllisyyden ja talouskasvun näkökulmasta on jossain määrin haastavaa, että voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä maksuvaikeudet ovat jossain määrin yleisempiä kuin muilla pk-yrityksillä. Yritysten elinkaaren näkökulmasta on negatiivista havaita, että nuorempien yritysten tilanne on hieman heikentynyt ja ne kamppailevat maksuongelmien kanssa aikaisempaa useammin, sekä useammin kuin muut pk-yritykset.

Kuva 27: Pk-yritysten omat maksuvaikeudet viimeisen 3 kuukauden aikana, %

Taulukko 25: Pk-yritysten omat maksuvaikeudet viimeisen 3 kk aikana, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Yrityksellä maksuvaikeuksia	15	17	16	16	15
Kasvuhakuisuuden mukaan					
	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintaansa lopettavat
Yrityksellä maksuvaikeuksia	21	17	15	11	26
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Yrityksellä maksuvaikeuksia	14	18	17	14	9
Perustamisvuoden mukaan					
	ennen 1990	1990–1999	2000–2009	2010 jälkeen	
Yrityksellä maksuvaikeuksia	13	14	13	19	

5.3 DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

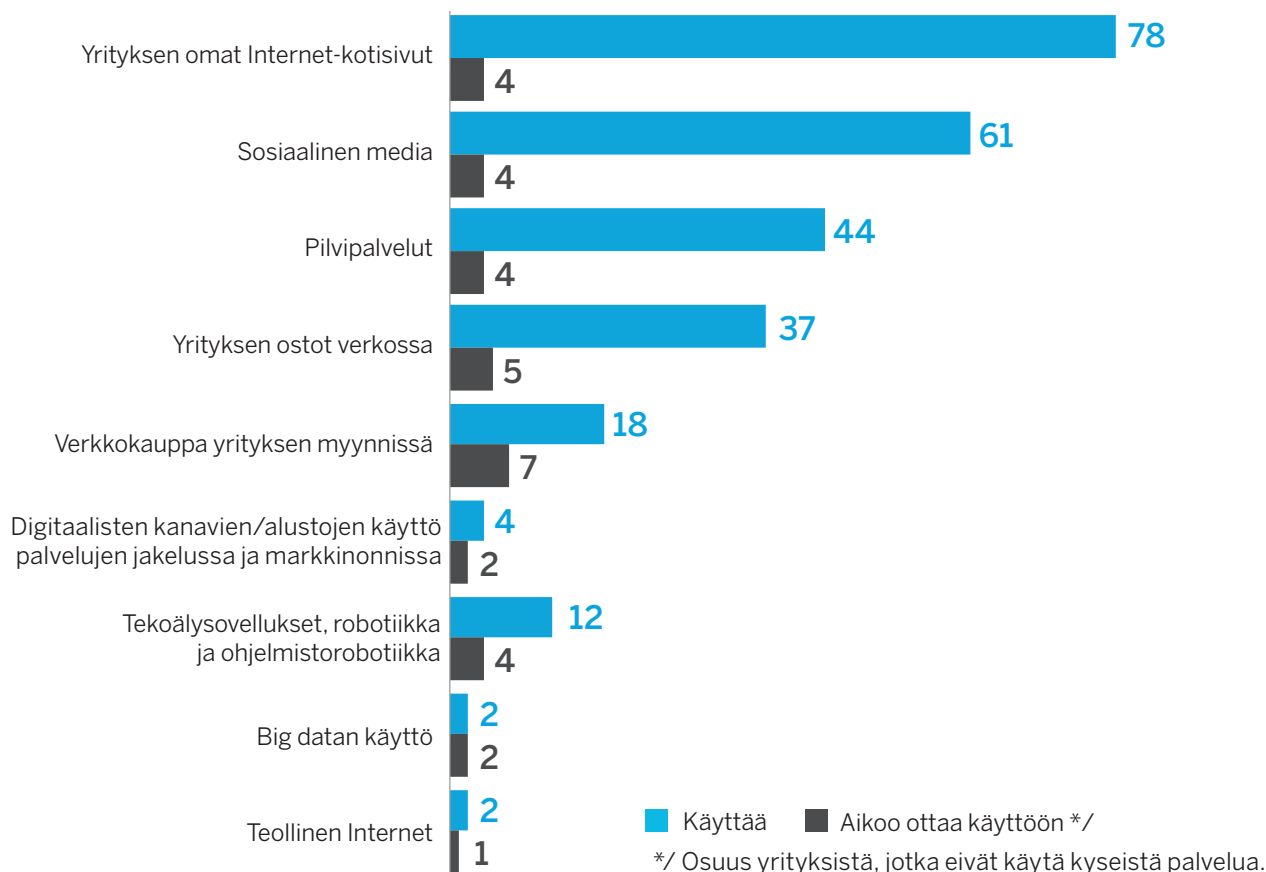
Pandemia-aika on lisännyt paineita pk-yritysten liiketoiminnan digitalisaatioon. Kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus väheni pandemian myötä ja yhä suurempi osa yritysten arjen pyörittämisestä tapahtui digitaalisesti. Digitaaliset työkalut ja toimintatavat tuovat uusia mahdollisuuksia yritysten näkyvyyden ja tuotteiden sekä palveluiden saatavuuden parantamiseen sekä liiketoimintatapojen ja -prosessien kehittämiseen.

Pk-yrityskentän digiloikan vauhti näyttäisi barometrin tulosten perusteella tasoittuneen korona-ajan alusta ja sitä edeltäneistä vuosista. Esimerkiksi digitaalinen markkinointi verkkosivujen ja sosiaalisen median kautta yleistyy edelleen, mutta uusia työkaluja käyttöön ottavien yritysten määrän kasvu on hidasta.

Verkkosivut ovat edelleen selvästi yleisimmin hyödynnetty digitaalinen työkalu liiketoiminnassa. 78 prosentilla yrityksistä on omat kotisivut, kun vuosi sitten kotisivut oli 77 prosentilla pk-yrityksistä. Sosiaalista mediaa käyttää liiketoiminnassaan 61 prosenttia yrityksistä. Myös sosiaalista mediaa hyödyntävien yritysten määrä on kasvanut vuoden takaisesta yhden prosenttiyksikön, joten kasvu ei korona-ajasta huolimatta ole erityisen nopeaa.

Seuraavaksi yleisimmin käytettyjä digitaalisia työkaluja ja palveluita ovat pilvipalvelut (44 %) ja yrityksen ostojen tekeminen verkossa (37 %). Verkkokaupan kautta myyntiä tekee 18 prosenttia yrityksistä. Osuus on pysynyt samana kuin vuosi sitten toteutetussa barometrissa.

Kuva 28: Digitaalisten työkalujen ja palvelujen käyttö, %

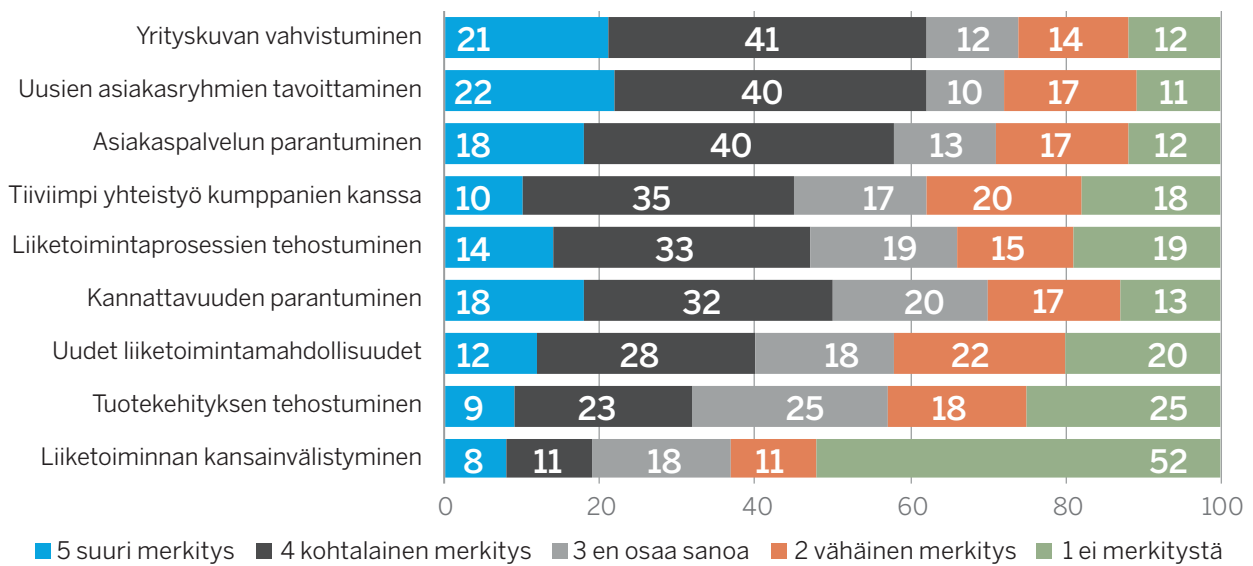

Big datan ja teollisen internetin hyödyntäminen on pk-yrityksissä vielä suhteellisen vähäistä: molempia ilmoittaa käyttävänsä noin kaksi prosenttia yrityksistä.

Liiketoiminnan digitalisoitumisen merkityksen nähdään olevan suurinta yrityskuvan vahvistumisen ja uusien asiakasryhmien tavoittamisen kanalta. Vähiten vaikutusta digitalisoitumisella näh-

dään olevan tuotekehityksen tehostumiseen ja liiketoiminnan kansainvälistymiseen. Vastaukset ovat saman suuntaisia kuin vuosi sitten, mutta digitalisaation merkityksen suurena näkevien yritysten määrä on hieman vähentynyt. Esimerkiksi digitalisaation vaikutuksen uusien asiakasryhmien tavoittamiseen näki vuosi sitten suurena 26 prosenttia ja nyt 22 prosenttia vastaajista.

Kuva 29: Liiketoiminnan digitalisoitumisen merkitys, %

5.4 PK-YRITYSTEN YHTEISTYÖ OPPILAITOSTEN JA TUTKIMUSORGANISAATIOIDEN SEKÄ KEHITYSYHTIÖIDEN KANSSA

Merkittävä joukko pk-yrityksiä tekee yhteistyötä oppilaitosten, koulutuksen järjestäjien tai kehitysyhtiöiden kanssa. Yleisimpiä yhteistyötahoja ovat ammatilliset oppilaitokset (28 %), yksityiset koulutuspalvelujen tarjoajat (13 %) ja ammattikorkeakoulut (12 %).

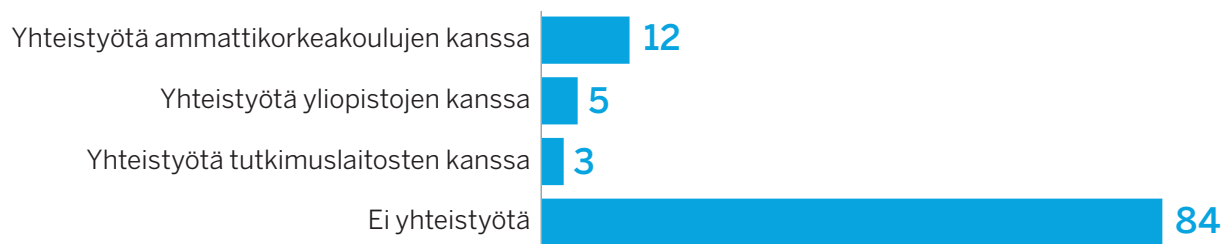
Pk-yritysten yhteistyö ammattioppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen kanssa on hieman yleistynyt kevästä 2021, jolloin asiasta viimeksi kysyttiin Pk-yritysbarometrissa. Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten kanssa on kevästä 2021 yleistynyt kolmella prosenttiyksiköllä ja ammattikorkeakoulujen kanssa yhdellä prosenttiyksiköllä. Sen sijaan yhteistyötä yliopistojen kanssa tekee nyt hieman harvempi: keväällä 2021 seitsemän prosenttia yri-

tyksistä ja nyt viisi. Pk-yritysten tutkimuslaitosyhteistyö on suhteellisen vähäistä: nyt kolme prosenttia ja vuoden 2021 keväällä neljä prosenttia.

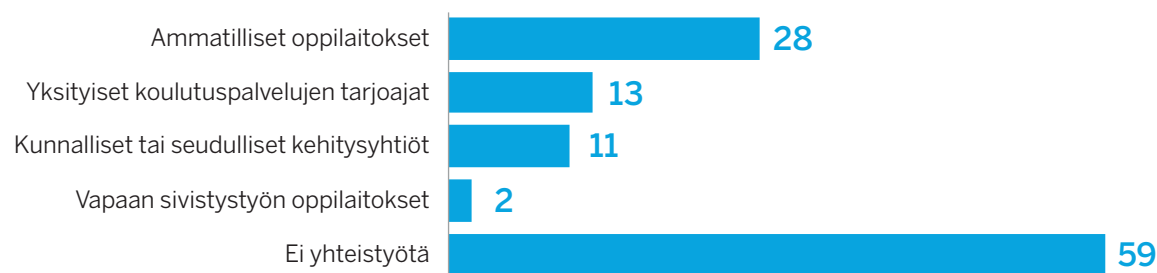
Pandemia-ajalla ei näytä olleen suuria vaikutuksia yritysten ja oppilaitosten yhteistyön yleisyyteen. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna on kuitenkin havaittavissa, että yritysten korkeakoulu- ja tutkimuslaitosyhteistyö on vähentynyt esimerkiksi 2010-luvun alkuun verrattuna.

Yhteistyön muodot olivat moninaiset, mutta vastauksissa korostuivat koulutusyhteistyö, opinnäyteytöt ja innovaatioihin liittyvä kehittäminen. Rekrytointiin liittyvää yhteistyötä tehdään erityisesti korkeakoulujen kanssa.

Kuva 30: Paikallisen elinkeinoilmapiirin kehittyminen, %

Kuva 31: Yhteistyön yleisyys muiden koulutuksen tarjoajien ja kehitysyhtiöiden kanssa, %, */

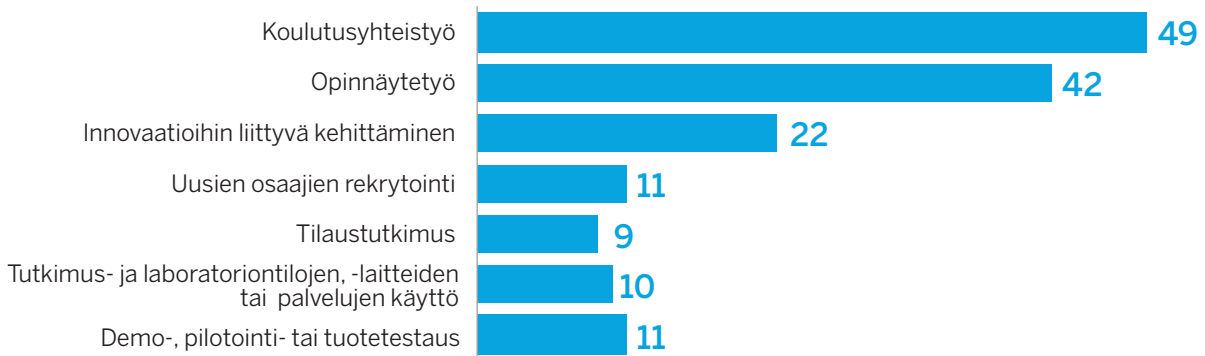
*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa tehtävästä yhteistyöstä kysyttäessä koulutusyhteistyö on kevääseen 2021 verrattuna yleistynyt viidellä prosenttiyksiköllä ja yhteistyö opinnäytetyissä kahdella prosenttiyksiköllä. Sen sijaan innovaatioihin liittyvä kehittäminen on vähentynyt kuusi prosenttiyksikköä.

Muiden koulutuksen tarjoajien kanssa koulutusyhteistyö ja yhteistyö opinnäytetyissä ovat yleistyneet keväästä 2021 kahdella prosenttiyksiköllä. Myös näiden yhteistyökumppaneiden kanssa innovaatioihin liittyvä kehittäminen on vähentynyt.

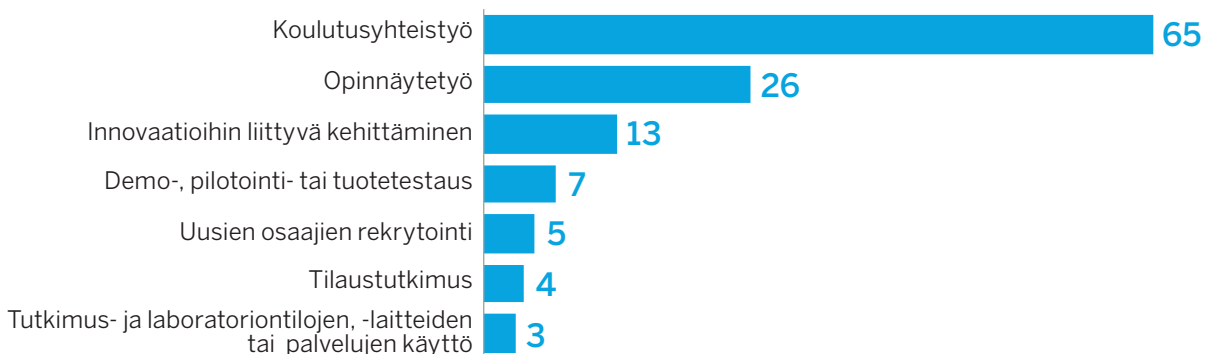
Yritysten kokemukset oppilaitos- ja tutkimuslaitosyhteistyön tuloksista ovat hieman heikentyneet keväästä 2021. Tuolloin 57 prosenttia yrityksistä koki tietopohjan ja osaamisen vahvistuneen yhteistyöllä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa – nyt 53 prosenttia. Kokemukset muistakin kysytyistä hyödyistä ovat laskeneet. Muiden koulutuksen tarjoajien ja kehitysyhtiöiden kanssa tehtävän yhteistyön hyödyistä kysyttäessä kehitys on samanlaista. Kun keväällä 2021 yhteistyötä tehneistä pk-yrityksistä 61 prosenttia koki tietopohjan ja osaamisen vahvistuvan, nyt saman vastauksen antoi 55 prosenttia yrityksistä.

Kuva 32: Yhteistyön muodot korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 33: Yhteistyön muodot muiden koulutuksen tarjoajien ja kehitysyhtiöiden kanssa, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 34: Mihin yhteistyö on yrityksissä johtanut tai johtamassa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa, % */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 35: Mihin yhteistyö on yrityksissä johtanut tai johtamassa muiden koulutuksen tarjoajien ja kehitysyhtiöiden kanssa, % */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.5 VENÄJÄN UKRAINAAN TEKEMÄN HYÖKKÄYKSEN VAIKUTUKSET

Venäjän helmikuussa 2022 aloittama hyökkäys Ukrainaan on lisännyt nopeasti talousnäkyymiin ja rahoitusoloihin liittyvää epävarmuutta. Sota vaikuttaa kotimaisten yritysten toimintaympäristöön usealla tavalla. Kokonaisvaikutukset ulottuvat laajemmalle kuin pelkästään niihin yrityksiin, joilla on suoria Venäjä-riskejä liiketoiminnassaan. Heikentävä taloudellinen ympäristö, kiihtyvä inflaatio ja kireämmät rahoitusolot voivat kasvattaa yritysten riskejä. Haavoittuvimpia ovat liiketoiminnassaan Venäjään kytköksissä olevat ja energiaintensiiviset yritykset sekä toimialat, jotka ottavat uuden kriisin vastaan jo valmiiksi pandemian heikentäminä.

Sota Ukrainassa vaikuttaa pk-yrityksiin hyvin eri tavoin. Lähes puolet yrityksistä ilmoittaa Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan vaikuttaneen kielteisesti vaikutukset yritysten liiketoimintaan tai tuotantoon. Samaan aikaan kuitenkin lähes yhtä suuri osuus yrityksistä ilmoittaa, ettei hyökkäyksellä

ole ollut vaikutusta. Lisäksi noin kolme prosenttia pk-yrityksittä katsoo, että Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan vaikuttaneen myönteisesti vaikutukset yrityksen liiketoimintaan tai tuotantoon.

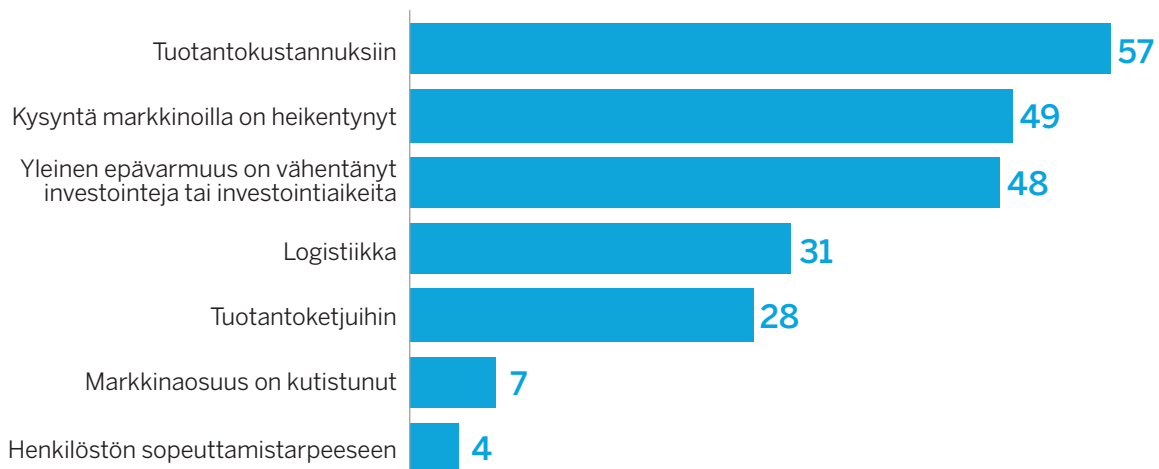
Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa eri toimialoihin ja yrityksiin hyvin eri tavoin. Kielteiset vaikutukset ovat näkyneet voimakkaimmin tuotantokustannusten nousuna ja kysynnän laskuna. Huolestuttavinta on se, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan jarruttaa jo valmiiksi vähäisiä investointeja. Sota ei kuitenkaan ainakaan toistaiseksi ole johtanut merkittävään henkilöstön sopeuttamistarpeeseen.

On selvää, että sodan vaikutuksiin liittyy edelleen epävarmuutta, ja epävarmuus on myrkkyä taloudelle. Se jarruttaa sekä investointeja että kulutusta Suomessa. Epävarmuustekijöistä keskeisiä ovat ainakin energian ja raaka-aineiden hintojen nousun suuruus ja kesto.

Kuva 36: Venäjän Ukrainaan hyökkäyksen vaikutukset yritysten liiketoimintaan ja/tai tuotantoon, %

Kuva 37: Kielteisten vaikutusten kohdistuminen liiketoiminnassa/tuotannossa, % */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

6. Yhteenveto alueellisista tuloksista

Voimistunut inflaatio sekä Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikuttavat selvästi yritysten toimintaympäristöön, ja suhdanneodotukset heikentyivät kaikilla alueilla viime kevään barometrissa. Eniten näkymät heikentyivät puolessa vuodessa Hämeessä ja Pohjois-Karjalassa sekä Lapissa. Saldoluku laski lähes kaikilla alueilla negatiiviseksi. Alueista vain pääkaupunkiseudulla ja Päijät-Hämeessä saldoluvut ylsivät positiiviseen lukemaan. Lisäksi Varsinais-Suomessa saldoluku saa arvon nolla. Koko maan keskiarvoa hieman paremmat näkymät ovat Helsingissä, Kymenlaaksossa ja Pirkanmaalla.

Vaikka epävarmuus on kasvanut ja yritysten on aiempaa vaikeampi arvioida tulevaisuutta, odotukset henkilöstön määrän muutoksesta ovat koko maan osalta positiiviset, saldoluvun ollessa seitsemän. Parhaat näkymät henkilöstön kehityksestä ovat pääkaupunkiseudulla, Helsingissä ja Kymenlaaksossa. Eniten näkymät heikkenivät puolessa vuodessa Hämeessä, jossa saldoluku laski 19 yksiköllä. Päinvastainen kehitys nähtiin Kymenlaaksossa, jossa näkymät paranivat siten, että saldoluku nousi yhdeksän yksikköä. Selvästi alle koko maan odotusten henkilöstön määrän osalta jäätettiin Pohjois-Karjalassa, Hämeessä ja Etelä-Pohjanmaalla, joissa kaikissa henkilöstön määrän odotetaan alenevan.

Odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat laskeneet samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodo-

tukset ovat heikentyneet. Muutos on ollut kuitenkin huomattavasti maltillisempi ja liikevaihdon odotetaan kasvavan kaikilla muilla alueilla, paitsi Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Pohjanmaalla. Liikevaihto-odotusten kohtuullista tasoa selittänee aikanaan osittaan odotukset hintojen voimakkaasta noususta.

Vaikeasta tilanteesta kertoo myös kannattavuusodotusten kehitys. Odotukset kannattavuudesta ovat heikentyneet selvästi. Vaikka liikevaihto on kasvussa, yrityksillä on vaikeuksia hinnoitella kasvavia kustannuksia lopputuotehintoihin. Odotukset kannattavuudesta ovat selvästi alhaisemmalla tasolla kuin ne olivat vuoden 2022 keväällä. Alhaisimmat kannattavuusodotukset ovat Kainuussa, Hämeessä ja Rannikko-Pohjanmaalla. Suurin pudotus kannattavuusodotuksissa nähdään Hämeessä, jossa saldoluku laskee 29 yksikköä.

Investointien saldoluku koko maassa on viime kevään tapaan miinuksella. Silmiinpistävää on se, että aiemmasta poiketen millään alueella investointiodotukset eivät ole positiivisia. Synkstä kehityksestä huolimatta viime keväästä saldoluku koheni kuitenkin Päijät-Hämeessä. Heikoimmat näkymät ovat Hämeessä Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa. Odotukset ovat vähiten negatiiviset Helsingissä, Päijät-Hämeessä ja pääkaupunkiseudulla. Saldoluvut jäivät kuitenkin kaikilla näillä alueilla selvästi negatiiviseksi.

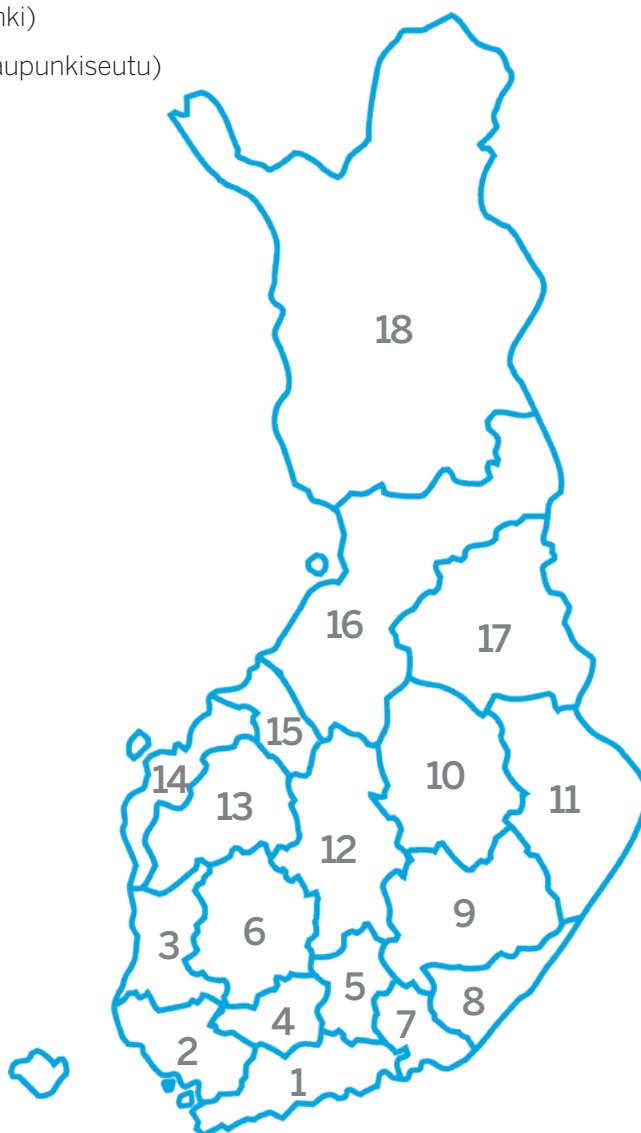
Taulukko 26: Suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan 12 kuukauden aikana, saldoluviut

	Yleiset suhdannenäkymät	Liikevaihto	Henkilökunnan määrä	Investointien arvo	Vientiyritysten odotukset viennin arvosta	Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvosta	Tuotantokustannukset	Kannattavuus	Vaka-varaisuus	Innovaatiot, tuotanto ja tuotteiden kehitys
Etelä-Karjala	-5	7	2	-11	-25	-20	61	-20	-2	-2
Etelä-Pohjanmaa	-12	-1	-3	-20	-25	-20	61	-26	-13	-4
Etelä-Savo	-9	10	1	-18	-31	-27	55	-10	0	-6
Helsinki	-1	23	13	-3	-10	-7	57	-5	10	9
Häme	-13	0	-6	-28	-38	-34	60	-28	-10	-11
Kainuu	-13	9	6	-25	-20	-17	63	-30	-3	-9
Keski-Pohjanmaa	-5	9	4	-15	-16	-15	59	-12	2	1
Keski-Suomi	-10	11	6	-18	-13	-18	58	-15	-1	0
Kymenlaakso	-2	7	13	-20	-10	-6	60	-17	7	2
Lappi	-11	16	7	-17	-23	-28	61	-14	1	-4
Pirkanmaa	-3	19	7	-9	-13	-14	59	-15	3	4
Rannikko-Pohjanmaa	-8	18	11	-11	-10	-5	68	-28	-4	11
Pohjois-Pohjanmaa	-5	15	8	-9	-15	-11	58	-15	0	1
Pohjois-Karjala	-26	-5	-7	-28	-32	-28	61	-25	-1	9
Pohjois-Savo	-14	7	4	-27	-18	-18	66	-21	-4	1
Päijät-Häme	1	21	5	-8	-19	-21	58	-14	5	7
Pääkaupunkiseutu	4	27	17	-8	-12	-9	56	-7	4	9
Satakunta	-9	12	3	-16	-20	-18	60	-18	-5	-2
Uusimaa	-8	11	5	-15	-21	-20	62	-17	-2	1
Varsinais-Suomi	0	13	7	-9	-20	-16	59	-9	4	8
Koko maa	-5	15	7	-13	-17	-15	57	-14	2	3

Pk-yritysbarometrin aluejako

1. **Uusimaa, erilliset raportit:**
 - Helsinki
 - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
 - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)

2. **Varsinais-Suomi**
3. **Satakunta**
4. **Häme**
5. **Päijät-Häme**
6. **Pirkanmaa**
7. **Kymenlaakso**
8. **Etelä-Karjala**
9. **Etelä-Savo**
10. **Pohjois-Savo**
11. **Pohjois-Karjala**
12. **Keski-Suomi**
13. **Etelä-Pohjanmaa**
14. **Pohjanmaa**
15. **Keski-Pohjanmaa**
16. **Pohjois-Pohjanmaa**
17. **Kainuu**
18. **Lappi**

SUOMEN YRITTÄJÄT

Kyllikinportti 2, 00240 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
toimisto@yrittajat.fi, puhelin 09 229 221
yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
www.yrittajat.fi/etelakarjala
ekytoimisto@yrittajat.fi, puh. 050 325 7518

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
epy@yrittajat.fi, puh. 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Maaherrankatu 14, 50100 Mikkeli
www.yrittajat.fi/etelasavo
esy@yrittajat.fi, puh. 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Kyllikinportti 2, 00250 Helsinki
www.yrittajat.fi/helsinki
toimisto.helsinki@yrittajat.fi, puh. 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
www.yrittajat.fi/hame
hame@yrittajat.fi, puh. 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
www.yrittajat.fi/kainuu
kainuu@yrittajat.fi, puh. 044 7287 101

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
kpy@yrittajat.fi, puh. 010 501 1584

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 40100 Jyväskylä
www.yrittajat.fi/keskisuomi
ksy@yrittajat.fi, puh. 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Paraatikenttä 4, 45100 Kouvola
www.yrittajat.fi/kymi
toimisto.kymi@yrittajat.fi, puh. 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

Aittatie 3, 96100 Rovaniemi
www.yrittajat.fi/lappi
toimisto.lappi@yrittajat.fi,
puh. 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
www.yrittajat.fi/pirkanmaa
toimisto@pirkanmaanyrittajat.fi, puh. 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Länsikatu 15, 80110 Joensuu
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
merja.blomberg@yrittajat.fi, puh. 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Isokatu 4, 90100 Oulu
www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
ppy@yrittajat.fi, puh. 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Vesijärvenkatu 15, 15140 Lahti
www.yrittajat.fi/paijathame
toimisto@phyrittajat.fi, puh. 050 566 0343

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

Otakaari 5 A/A Grid/Espoon Yrittäjät
PL 13100, 00076 AALTO
www.yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
psy@yrittajat.fi, puh. 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
www.yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
toimisto.rannikko-pohjanmaa@yrittajat.fi,
puh. 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, 28100 Pori
www.yrittajat.fi/satakunta
satakunta@yrittajat.fi, puh. 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 3. krs, 70110 Kuopio
www.yrittajat.fi/savo
savo@yrittajat.fi, puh. 044 368 0505

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
www.yrittajat.fi/uusimaa
uusimaa@yrittajat.fi, puh. 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi
vsv@yrittajat.fi, puh. 02 275 7100

FINNVERA OYJ

Vaihde 029 460 11
Puhelinpalvelu 029 460 2580
Sähköposti etunimi.sukunimi@finnvera.fi
www.finnvera.fi

PÄÄKONTTORIT**HELSINKI**

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET**HELSINKI**

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15, rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15140 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 4, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 0295 16001
www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Seinäjoen toimipiste
Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
Vaasan toimipaikka
Wolffintie 35, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Lahden toimipiste
Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Kouvolan toimipaikka
Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Cygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Rovaniemen toimipiste
Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Valtakatu 28, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Vaasan toimipiste
Wolffintie 35 B, 5. krs, 65200 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Torikatu 36 A, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kuopion toimipiste
Kallanranta 11, 70100 Kuopio
Joensuun toimipaikka
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
Mikkelin toimipaikka
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 026 500
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 A, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Turun toimipiste
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
ely-keskus.fi/varsinais-suomi
Porin toimipiste
Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 500

Suomen Yrittäjät
Kyllikinportti 2,
00240 Helsinki
PL 999, 00101 HELSINKI

puhelin 09 229 221

yrittajat.fi

Finnvera Oyj
Porkkalankatu 1,
PL 1010, 00101 Helsinki
Kallanranta 11,
PL 1127, 70111 Kuopio

Valtakunnallinen vaihde:
020 460 11
finnvera.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö
Aleksanterinkatu 4,
00170 Helsinki

puhelin 010 606 000

tem.fi